Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

Серлo

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕН МИНИСТРИЙ СОВЕТЕН ОРГАН

«СВЕТ» ОРГАН ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОГО ОБКОМА КПСС, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОЙ АССР

Газет арадувла 1923 шера денз • ШИНАРА, 10 АПРЕЛЬ, 1979 ШУ. • № 43 (6019). • Мах 2 кепиг.

Сийле хийла хьалхалаттарий!

КПСС обкома бюро, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совет, облсовпроф, ВЛКСМ обком хьажий хьийбай предприятий дукхатIе кхаран киичьарни тIехьа 1979 шера хьалхарча квартало жамIаш республикански социалистически къийсаман итогаш.

Хотьыникарг а лаьрхIа республикански газетан тIе кхоьгIдьнче Сийлен улга тIе яьхай:

РАЙОНАШ:

ГРОЗНЕНСКИ,

пачхьалкхенга дуьхь доккхара кхартала пхеи 135 процент кхоачийнбьай, шура — 100, фуьш — 104 процент. Района ониий КПСС обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома керара кера теле ЦIе байракх;

ГУДЕРМЕССКИ,

пачхьалкхенга дуьхь доккхара кхартала пхеи 105 процент кхоачийнбьай, шура — 107, фуьш — 300 процент. Района хьайжаьй хьо шолагIа моттиг.

[illegible]

Грозненски района «[illegible]» совхоз;
Сунжански района «Путь к коммунизму» яха колхоз;
Назрановски района «Октябрa 40 шу» яха совхоз;
Шелковской района «Путь к коммунизму» яха колхоз;
Гудермесски района «Гудермесский» совхоз.

[illegible]

Грозненски района «Кулариниский» совхозe № 2 йолa шурий фермa;

Шелковской района «Путь к коммунизму» ххача колхозe шурий фермa;

Шалински района «Южный» совхозe шурий фермa;

Сунженски района «Путь к коммунизму» ххача колхозe № 2 йолa шурий фермa;

Наурски района «Северный» совхозe шурий фермa;

Надтеречни района «Минеральный» совхозe шурий фермa;

Ножай-Юртовски района Гагарина цlерагlча совхозe хьийбай фермa;

Ведански района «Прогресс» ххача совхозe хьийбай фермa;

Ленински района «Родина» ххача совхозe шурий фермa;

Урус-Мартановски района Мичурина цlерагlча совхозe шурий фермa.

ПРОИЗВОДСТВИ ХЬАЛХАЛАТТАРАШ,

Шоай отраслешкан зонашкан гlолле докхагlа хьоыкамаш делхараш. Царна еннай КПСС обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома дlа-ира тlе хьиилелаш:

Лисинкова А. — Шелковской района «Коммунар» ххача колхозe доярка;

Костоева З. — Сунженски района «Путь к коммунизму» ххача колхозe доярка;

Дудаева П. — Урус-Мартановски района «[illegible]» совхозe доярка;

Тельхигова Х. — Советски района «Ленина [illegible]» ххача совхозe доярка;

Айбасханов Д. — Ножай-Юртовски района Гагарина цlерагlча колхозe скотник;

Магомадов В. — Грозненски района «Загорский» совхозe скотник;

Зуйкова О. — Шелковской района «Путь к коммунизму» ххача колхозe lаьсий лелаьдер.

Шоай профессегlа йолча социалистически яхье условешка толамe кхоачийна хьийбай боакама 139 белхахо котьыникаргтe лаьртlа. Хьалхалаттарий списнаш кепаток районни газеташ гlа.

КПСС ОБКОМЕ ЦХЬОАЛАГIЧА МАЙНА ДАХА МА-ДОАГГIАРА НАКЪАГIО!

АЦЕТОНОВИ ЗАВОДА, ГРОЗНЕНСКИ ПРОИЗВОДСТВЕННИ ШВЕЙНИ ОБЪЕДИНЕНЕ, Г. АХРИЕВА ЦIЕРАГIЧА НАЗРАНОВСКИ «ЭЛЕКТРОИНСТРУМЕНТ» ЗАВОДА КЪАХЬЕГАЧА КОЛЛЕКТИВАША ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРЧА КЪАХЬЕГАМХОЙ БАРТ-ЦХЬОАГIОН ДЕННА — 1 МАЙНА ДАХА МА-ДОАГГIАРА НАКЪАДАХАРА ДIАЙОЛАЬЧА ИНИЦИАТИВАХ

КПСС обкома бюрос хьоабаьхьай ацетонови завода, производствени швейни объединене, Г. Ахриева цlерагlча назрановски «Электроинструмент» завода коллективаша 1 Майна — дунен халкъашта юкъерча къахьегамхой барт-цхьоагlон Денна даха ма-доаггlара накъадахара социалистически яхь йоаржаяра инициатива.

Бюрос КПСС горкомаш, райкомаш, обкомпроф, ВЛКСМ обком, юкъенцаре партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш декхарийла яь дунен халкъашта юкъерча къахьегамхой цlайна даха ма-доаггlара накъадахара Майна хьехаре социалистически яхь шерра йоржаяь, апрель бетта заданеш, пятилетка дуьхьалгlа шера планаш социалистически декхарераш тlехьхоачийдолга lалашда.

Республикански газетий редакцешта, телевидени радиовещаний комитета тlадилад республика къахьегама коллективашта лелаш Майна хьехаре социалистически яхь шерра дlайоржайьа, производстве хьалхалаттарий толамаш къегга дlахьожийта, аьна.

КХОМБАРАХ БОАЛА ПАЙДА

АЦЕТОНОВИ ЗАВОДА КОЛЛЕКТИВА КХАЙКАРАЛА ЖОП А ЛУШ

Грозненски хlамаш тегача производствий объединене предприятей коллективашна дейцах дунен халкъашта юкъерча къахьегамхой Денна — 1 Майна даха ма-доаггlара накъадахар духьа социалистически яхь йоаржае, аьнна ацетонови завода къахьегамхоша даь кхайкарал. Митингашка дакъа лоацараша белгалдоахар, хlамаш тегараша, «ТIехьабусараш боацаш бе болх!» яхача декхаргlа яхье а бьаьна, квартальни производствени программа хана хьалха кхоачашьяь хилар, дукхача болхлоша къоасцам доаггабу хlаране шира пятилетка В. И. Ленин вай 110 шу дуза ди хьатlаоттеш кхоачашьер духьа.

ХIамаш тегараша, массане раьза а волаш, хьалхайаьд патриотически почин. ДекхаргIаьна социалистически декхараш тlаийцад. Царa тIа йоах:

[illegible] продукци мальхала [illegible] 26 апреле кхоачашьергьа;

[illegible] тIа а [illegible] 313 эзар сома мелха тайта яь хIамаш.

ХIамаш тегараша къаьстта хьинаре къахьегаш хургда коммунистически субботник дола ди 21 апреле лаьрхlад кхоачашь 16 эзар предпрятия [illegible] чакхдала, царех хьаергьа 3910 хlадай, 3000 [illegible] а йайча мальха а хоачажаш.

Социалистически декхараш дийша а дийца тlаийцад хlамаш тегача объединене предприятей болхлой, инженерно-технически балхалой, гlулакхерча махка собранешка.

БIАЬСТАН БАЛХАШ

Оахам деш йоахк трактораш

(РЕПОРТАЖ)

Мальха зlаьнараша дlоахдеш латтача лаьттара lы гlетт. Тракторий мерда дераш я «Назрановский» совхозе кхоалагlча бригаде бодача новкъа. Къаьста гу уж lуйриена. Тоьал ниьъ ба бригаде дlаякхача. ВIарг макхоачча, саго кулгашка хьежаш уле lаьрно лаьтта.

Хьалхарча бlаьстан балхаца дlадоладаьд совхозе гуйрахьа ца оахаш дика лаьтта оахилга. Из болх сагота гlа барех цаl ба тахан. Ниъ эзар гектар совгlа да из. Гаьннара гуш ба тракторий турбашкара урагlъуха кlур. Цхьанкена тlехьа шоалагlьяр йолаш йода юхо агрегат. Уж ба трактористаш Кодзоев Осман, Газдиев lамархан, Оздоев Хьасан.

— Дика къахьегарца белгалъяьнниеа социалистически яхье хьалхле якхара тlехьа къуйсаш ва кхонихе а. — йоах бригада кулгалхочо Джамбурнев Башира.

Цу хенна гуша тlехьашкара гучайоал «ДТ-75» — бийсанара смена чакхъяьккха воагlа къаьна механизатор Мальцев Дмитрий ва цу тlа вагlар. ТIехкхоачашъяьй цо оахам дара норма, велар дувл юхь тlа, раьза ва балха.

— Жи - варий, сол тlехьа ма-нисаллахь, — йоах цо ший сменщик волча Орцханов Адамга.

— Вусаргвац, — велаьеш зlамига саг. Заправки текуходи еш йоаккхар мара ха яккац Адам стане. Дукха ха яланехьа трактораш йоахкача мул тlа гуцун «ДТ».

— Совхоз мара веаваш из профтехучилища а яьккха тхо долча. — дувц Башира, — бакъда къаьнача трактористел тlехьа-м висац балха. Дика механизатор хургва цунах.

Юххедиса балхаш чакхдаха гlерташ кулгаш деттаж воала шиъ тракторах Галаев Бексолта. Ер шу доладуш шийна тlечlоагlъяьта 100 гектарах хlаране тlа 13 центнер генараш хьалхедеи чуэцен доаш дейнад цо. Цудукъа саха ва звеньевой. аьха дальнача шиъ кхай тlа дискаш токхае йода из.

ВIашагlъэбаь мукхи горох дlаюаш боахк Пугоев Жабраил Маннев Салман. 81 гектар я цар дlае езар. «Саралехьа из дlайийна доаргда тхо», — йоах механизатораш. Цох шеко йолаш вац агроном Мальсагов Магомед. Бакъда, цахаддаш терко ю цо балха дикала: кlоаргалеш дlадуаш дола ги агротехнически нормагlа дlадерзеш хьаж агроном. Хоа дlадерга хьежна мара хьувкъам а хургбоацилга.

Хьатlакхьачай делкъа хан. Саньердаме я бригаде цу хана. Дезьара а сехьара а хоа бегаш, белар. Къаьстта дегаш гlоздоал районни культура Цlен агитбригада йоалаеш йогlа автобус бlаргайча. Бригадаца ва района халкъа музея директор Мальсагов Тухан. Кlоарга чулоацам болаш да механизатораштa цо дувцар. Тукана буьц вай тахана сийрда ахар бахьан долаш революци йоаккхаш майра лийтараш. Сийлахь - боккхача Даймехка тlеж тlа деrlамаш lодийхкараш.

Цул тlехьагlа дика болабу пандар. Тракторий кабинаш чу багlаш гlоалаенна мьаьжеваш мукъайоах кагийча наха. Халкъа бlал боаьх трактористa Галаев Бексолтас. Ловцаш саньердаме сурташ уйтаду артисташа...

Ха яц саньерда. Вешта-м дlабохийтаргбаьцар культура болхлой шитта чехка. Ахархошка хьежаш да лаьтта. ХIара сахьат дукхача мальха да.

Къахьегама оасарле дийра шерра пайда эцаш я совхозе моральни материальни стимулаш. Хьалхле яьккхачоа лу ахча совгlат, карара кара тела цlе вымпел. ХIара трактористо сменагlа баь болх сарахьа хоаш хул массанена а.

Тахан социалистически яхье хьалхаваьннав Орцханов Адам. Сменагlа аха дезар 5.2 гектар мара доацача но аьхад 8 гектар лаьттa. Хьалхара ахчан совгlати цlе вымпел кийна дlаслад гlядйоада механизатор. Дош лу хьалхе дlа ва хеца. Цул дукха тlехьабисабац Кодзоев Осман Газдиев lамархан. Уже дийнахьа 300 гарга гектар аьхай йиъ агрегато. Бакъда, аха дезар дукха да хlаьа а — эзар гектар совгlа. Из болх сихагlа чакхбаккхара мел эшар долаш да боахаме. Царех лоархlамегlа дар — шоай декхар дизза кхоачашдара ха на къовсаш бола трактористаш.

А. САГОВ,
тха себ. корр.

Ханал хьалха

Производствени алая хенал хьалха кхоачашъяре тlехьа йоаржаль Ерригсоюзни социалистически яхь хьал а лаьца къахьегача Грозненски молкомбината коллективо толамца кхоачашъю производствени программе тlаийца [illegible].

Производствени низамаш хьалха карадерзадара а бийдалах кхом беши комплексни пайда эцара а чотах 1-ча кварталe продукци арехецарех из мальхальяьккхарен алии 27 марта кхоачаш а еш, коллективо пlаьаьа совгlа ара а хийца мальхальяьккхай 125 эзар сома мальха продукци.

Б. АМХАДОВ,
горколкомбината директор.

Нох. С. И. ОЗИЕВНА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР КУЛЬТУРА ЗАСЛУЖЕННИ БОЛХЛО ЯХА СИЙЛЕН ЦIИ ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

У К А З

Нохч-ГIалгIай советски литература дегlадоаладеча доккхий гlулакхаш карагlдуйлларахи республика вахаре хьинаре дакъа лацарахи Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика культура заслуженни болхло яха сийлен цlи лойла Озиев Исмаlилий Салмай — СССР йоазонхой Союза члена.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель **Х. ВОКОВ.**

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь **Н. ПРАВЕНЬКИЙ.**

г. Грозный.
1979 шу, 5 апрель.

21 апреле — Ерригсоюзни коммунистически СУББОТНИК

Ермоловски ДОК-а, леспромхоза, элеватора, птицефабрика, «Кулариниский» совхоза, машинаньяьккха станце къахьегамхой В. И. Ленин ваь 109 шу дизара хетадь коммунистически субботник лакхача политически бовраме чакхдаккха лерхlаш ба.

Ерригача коллективашка партийни, профсоюзни, комсомольски комитеташа администрацеца цхьана коммунистически субботник дара хьадда йола мероприятеш оттаьй.

Къахьегам эффективнегlа хилийтара мех эша хьалаш хьадаьд, кулгалхойн дежурнейн штабаш вlашагlъехкай.

— Субботник долча дийнахьа тха коллектива къахьегамхой хьинаре болх беш хургба, — йоах Ермоловски элеватора парторганизаце секретара Мусаев Азиза, — комбикормовий цех йиъ сменагlа болх беш хургья, 250 тонн комбикормаш арахецаргья цар эланагlа 220 тонн мера ца йоагlача, 10 вагон lойоассерргья, 16 эзар сома мехка продукци арахецаргья, хlаьта иттлагlча пятилетка фонде 270 сом шоаш даьккха алаш дlа а хьожадергда. Дукхабараш элеватора кое цхьалхадоаккхаш хургба.

— 21 апреле тха коллективо 2000 сома товарни продукци арахецек шоаш даьккха алаш пятилетка фонде дlахьожадек лерхl. — йоах Ермоловски леспромхоза директора Лулуев lабдулас. — Оаха лерхl хьунагlара 200 кубически метр хьу lоьархоаь, 3000 совгlа га дlайогlа.

Цу тайпара дика къахьегаш хургья юкейиса предприятеш а.

Я. ЦУЕВ.

Ленински коммунистически субботникна дика кийчо еш ба Карабулакски химически реагентий завода болхлой, инженерно - технически балхахой, гlулакхерa нах, 21 апрель хьинарeча къахьегамца белгалдеккхара вlашагlъеллача штаба заседане цу дийнахьа до дезараш дийца а дийца, чlоагlдаьд. Оборудованеца басараш хьокхаргда, электрооборудоване и а ремонт ергья, монтажни балхаш чакхдоахаргда.

Иттлагlча пятилетка фонда юкъехьоргда завода коллективо цхьа эзар сом алаш.

Къахьегама цlей долча хана лостам беш бараша предприятеш, гонахьара моттигаш цlеньярал совгlа дlайогlаргья 250 гаи кlотарги, кердайоаккхаргья 15 клумба.

21 апреле къахьегама вахте латтаргья къона коммунист, заводерча хьехамчий совета председатель Бодиева Кладиия Александровна керте латта смена.

А. СИНЧИНОВ,
Карабулакски химически реагентий завода ПТО начальник.

— Ерригсоюзни коммунистически субботнике дакъа лоацаш 500 гаргга саг хургва тха совхозе, — йоах Грозненски районерча «Кулариниский» совхоза директора Шатаев Шамила. — Массанахьа санна, ков-карт хоздеш, гаьнаш, зизаш догlаш хургба гlулакхера нах. Цхьабола инженерно- технически болхлой, хlаьта керттерча дакъе оаха бе лерхlар кхашнаре болх ба. ЛерхIаш да цу дийнахьа къаьстта лакха оасарле йолаш къахьега.

Де дезар кlезига дац. Духхьал укх бlаьсти дlае еза хьажкlаш я 1200 гектар, ахаш ялатан ахаш доакъарийнеи лаьрхlа, шитта кхийола культураш. Керттерча дакъе хьажкlаш хьалхее еза раш йиъ звено я: Зугуев Хьамида, Муртазалиев Лечас, Ваигаев Папе, Султанов Адиана кулгалдеш.

Доккхий да хьажкlаш лоларраша тlайица социалистически декхараш а: дерригa кхаш хьанийцача хlара гектара тlара даккха лаьрхlад 40 центнер ялат, хlаьта кердача методагlа, программировани ячa кхай тlара (150 гектар) — 70 центнер хlара гектара тlара. Цига дlаюраш «награда» яхача фух йола хьажкlаш я.

Цудукъа хьабета балха дикал лакха хилийтар, ма-хулла агротехнически дикагlйолча ханашка бlаьстан кхашкара белхаш чакхдахар лерхl боахаме къахьегамхоша хургболча хьувкъама керттера лард.

— Хьалхедаьр мара хила йиш яц чузлар я. — йоах совхоза директора. — Цу хьакъехьа хьдда декхар оттаду хlара боахама хьалхашна укх деношка кепатеха арабаьннача КПСС Централни Комитетеи СССР Министрий Советеи «1979 шера хьувкъам чуэцилга, юртбоахама продукташ доакъари кийчделга lалашдара а 1979—1980 шера хьайбаш толеме lайгара дахара а кхы тlа де дезача гlулакхий хьакъехьа» соцамо.

Укх шера совхозе дlае лаьрхlад 150 гектар шенара свеклаш — соахкарчул 50 гектар дукхагlа. Хьалхагlа цаl мара яцар из культура лелаеш механизировани звено хlанз шиъ хургья, Мажалов Хьасанбек Сакиев Ширванен кулгалдеш. Царех хlаране тlайица социалистически декхар да гектара тlара 500 центнер мерза оалаш чуэца дезаш, е соахка хlара гектара тlара даьхарел 100 центнер дукхагlа.

З. ДАУРБЕКОВ.

— В. И. Ленин ваь 109 шу дузача дийнахьа «Алханчуртский» совхозе болх беш хургва 420 саг, — йоах цу боахама директора Бокоев Хаматхана. — Ерригсоюзни коммунистически субботниках кхоачашде лерхlача балхий къаьстта йола мероприятеш оттаьй хьалххехьа а. Цу дийнахьа шоай массазара болх беш хургба хьайбаш леладераш: бlаьстан культураш дlаюаш, кхьдола кхашкара балхаш деш хургба механизатораш, ков-карт кийчдеш — гlулакхера нах, цхьабола инженерно-технически болхлой.

Цу дийнахьа даьккхача ахчах 1180 сом пятилетка фонде хьожадергда.

Д. ХАКИМОВ.

Коммунистически субботник хулача дийнахьа массане а шоаш балха болча моттигаш къахьега лаьрхlад Аргунски гидроузлерча болхлошеи гlулакхерча нахеи. Трактористаш хургба хий лела система цlенъеш, болхлой — гидрогlирсаш тоадеш, шоферараш — мохьаш дlа-юха ихьаш, гlулакхера нах — ковнаш цlендеш, зизаш гаьнаш дlайогlаш.

— Цу дийнахьа пятилетка фонде дlаеургда 130 сом.

М. ГАДАЕВ.

ТIЕХЬАБУСАЧАРЦАРА — ХЬАЛХАЛАТТАЧАРЦА

Кlезига дацар Назрановски кирпичий завода продукцеа раьза боацаш бехк оала дешаш хlамачул шу шу хьалха. Массаболa потребитель летташ хулар заводо арахеца кирпич во я аьхаш. Республика гlишлон материалий объединене этара тlехьаюсарех лоархlаш яр предприяти. Массекказа, бахьан а долаш, «Сердало» газета оагlон тlа цlенхаштта критика йир тха предприятеска.

Завода болх во лелара бахьан дар къахьегам во аlаштlехьбаьккха хилар. Укхаьра дlадоладора къахьегамен производственни дисциплина телхаелга, механизмаш сеца латтилга, балха ха зехьа йоаслга, алаш кlезигдалар, балха кадраш хуьцалар санна дола хlамаш. Ховш да, ужкамо долча гlулакхаша предприяте болх лерттlа дlабахаран коллектива барт тайна хиларан гlо ца деага.

Цахаддаш йола производствени конвейер lалашъяра хоадамболлаш къасам доаттабе безаш дар балхах безам боацаш дола вай лакхе дийца гlулакхаш дlадахарна. моллагlча участке шийна тlадиллача гlулакха хlара болхлочун бехктоlкхам лакхбе безаш бар.

Уж деррига дешаш цхьана къоастаде вlаштlехьдацар, бакъда, балха кадраш цхьан метте болх берeболаш чlоагlъяр, болхлой предприятера дlа ца ахийтар этара хьалха кхоачашде дезаш тхоьга кхоачашдулургдолаш декхар дар. Цудукъа оаха лаьрхlар боахаме порядок ара этара хьалхара гlа цу гlулакха бакъа.

Этара хьалха даьр болхлой къахьегама, быта, салаlара хьалаш тоадезга дар. Заводе столова хьайийллар дийнахьа шозза бlайха кхача буаргболаш, цlе уголок вlаштlехьъяьккхар. ВIаштlехьъяьккхар болхлошта алапи производстве хьалхалаттараштa материальни воашрене фондера премеш ялаpe нийса система. Каст-каста а вlоаргагlа а lомадолладир сменаштех бригадаштех юкъе социалистически яхь лелаяра дешаш. ХIаьта къахьегама яхье итогаш хьалха санна бетта цхьа а ца еш хlара итт дийнахьен квартален е доладелар. Уж а кхыйола а мероприятеш чакхъяхаро болхлой дог айдир, тlаккха цар къахьегам хьинарегlа а хилийтар. Балха дисциплина телхаяр кlезигделар, къахьегама оасарле а хоалуш лакхьелар.

Бакъда, оаха дика кхетадора предприятега стабильно, эффективно болх байтара мел эшар дав ца даьнийга. Тхона хьалхашна-м декхар латтар — йолаш йолча оборудованех пайда а эцаш, хьалха хинача производствени моттигашка 10 миллионгара 14 миллионга кхаттадца кирпич арахецен из потребителашта дlаяхьийтен. Предприяте специалисташа яьча массе оагlорахьарчея кlоаргачен анализо хьахьекхар из кхоачашдара торонаш йолаш хилар.

Уж дешаш этара хьалха инженерно - технически балхахой советен тlаккха юкъарча собранеи дийцар. ВIаши дагадаларо хьахьекхар миз производстве технологи тоаяра тlабахийта безилга.

Предприяте геттара во лелачарех дар кирпичан пишка чура кийчача продукце склада дlаюхульнга. Хьалха транспортера меттел кирпич дlакхульаш тросашца трактор лела езаш хулар. хlаьта кирпич дlа а йихьа юолача юкъа завода коара деррига балхаш сеца латта дезаш хулар. ТIаккха цу гlулакхо дукха ха йоайора.

Из болх аттача баккхара гlо дир завода механика Мархиев Мухьмада. Цо транспортировка еза трактора меттел ше вlашагlъелла толкатель могайир. Из кердадар бахьа юкъедоаладаро торо хилийтар тха болхлой къахьегама оасарле 10 процент лакхъе.

Цхьаькха цхьа масал а доаладергда вай. Предприяте коа воспилкашца дlа а кхухьаш lоккхувсар сырцовой брак, тlаккха цигара машинашца нукхаш йолча дlакхухьар уж. Цу гlулакха теркам тlабахийтар слесарий бригадира Арапиев Ахьмада, электросварщика Шадыжев Мухьмада, контрольно - измерительни приборий слесара Гайсанов Гирихана. Цу шихтах шозлагlа пайда ийбе предложени елар шар. Цу гlулакхо ден-бус арахецача кирпичиа йиъ эзар гаргга кирпич тlакхетийтар.

Иштта, гlаьа тlехьа гlа боаккхаш тоаьла йолаелар производство, цунца цхьана кlезигделар кхоачамбоацараш. Нах тийшар шоай низахи шоашта карагlдаргдолчохи. Дукххадар чулоацаш да е масал а. ХIанз предприятерa дlабала заявлени елча е болхло балха тlера ваьлча тхо цецдоал. Массане а цхьатарра дог лаз предприятех, коллективах. Цулухьа къахьегама яхье хlаравар мотвала гlерт. Хьинаречa вахте латт Мужухоева Тамерлан кулгалду садчиний бригада, «правофланговые» яха цlи яьккхай Дзортова Рукъета кулгалдеча формовщиций бригада.

Цу дерригe а гlо дир тхона предприяти тlехьаюсаш хиннача хьал а яьккха республике из санна йолча предприятешта юкъе яьржача социалистически яхье сийлен моттиг хьалаца. Масала, дlадахача шера кхоалагlча квартала итогегlа профсоюза отраслеви обкомеи объединенеи карара кара тела Цlе байракх елар тхона. Йиълагlча квартале а дар тхо хьалхалаттачарех. БIарчча шера оаха ара а кийца мальхальяьккхар 14 миллионн 120 эзари кирпич, вешта аьлча, лоархlам болаш тlехкхоачашйир тхоай планаши тlаийца декхараши.

ХIанз тхона хьалхашка декхар латт цхьаькха цхьан лакхаленга кхача — шера арахеца продукци 15 миллионн 300 эзари кирпичага кхоачае. ХIаьта оаха лерхlераш кхы дукхагlа а да. Уж да производствени майдаш шеръяраех царна реконструкци ярцен дулоадена. Цу дакъе цхьа миллиони 600 эзари сома балхаш де деза.

Договорни декхарегlа генподрядчик — ПМК-432 укх шера болх бергболаш шиъ лоархlаме технологически узел кийчъе езаш я тхона (шихтозапасники шихтоприемники). Оаха лаьрхlачох, ерригa реконструкци чакхъяьча заводо хlара шера потребителашта дlайохьийташ йола гlишлон материалаш шозза дукхагlа хургья.

Дукха хlама ду заводе болхлошта чубака моттигаш lалашъяра. Цу гlулакха кердача микрорайоне хьалдедаладаьд 110 квартирах латта наха чубаха цlа. Цу чура 50 квартира тха предприяте болхлошта лургья. Коллектива массе оагlорахьара дегlайоагlаш яле а, деррига а дика да тха аьлча нийса хургдац.

Тахан дlадехарашна хьежача, гаьна тlехьаюс тха предприяте наделей дикал. Укх тlеххьарча хана из тоаяларгахьа боккха гlа баьнкхабале а. Рекламацеш хул продукцена хlанз а. Дукха да потребителе дlадехараш кхоачашдара де дезараш. Оаха лех уж проблемаш дикагlйолча оагlорахьа къоастаяра накъаш.

Ала деза, шоай тайлара халонаш нийслу тхо долча. Из да лаьтта оахкача техникаца заводской карьераш во lалашъелга. Ерригa а цхьа экскаватор мара яц тхога, из а къаьна а, каст-каста йох, йолаш яц тхоай грузовой автотранспорт карьерера бийдал чакхйоахача цlехе дlакхахьара, тхоай вахтови автобусаш яц. Уж деррига дешаш къоастадеча гlо де декхарийла я гlишлон материалий объединени. Цо гlо дергда оал, бакъда, цох гlойле хилац. ХIаьта предприяте коллектив шиъ планаш тlаийца декхараши кхоачашдара ерригa цlий уйлен низ тlаберзабаь къахьегаш я.

М. ХАУТИЕВ,
Назрановски кирпичий завода директор.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

КЕРТТЕРДАР — ТӀАХЬОЖАМ ЛОАТТАБЕЛГА ТОАДАР

Хоьш ма-хиллара, моттигерча партийни органий партийни комиссей керттера декхар хьалхха КПСС мугӀарашна дӀачуэца кийчберийн коммунистийн персональни делашка хьажар, парте политика чакхъякхара дакъе цар бехктокхам айбар да. ХӀьта лакхе латтача партийни органашкара парткомиссеш декхарийла я цу комитетийн бюройна юкъайтар дукха дӀачуйлара коммунистийша хьакъутийначу апелляцешка хьалхе хьажа а цу дакъе шийна хетар дӀаала а, хӀьта иштта йоагӀ-йоагӀача шоай кхьача отделаша цхьана коммунисташен парте членалла болча кандидаташен КПСС Программен Устави, партийни паччахьаллехой дисциплина, коммунистически мораль телхарах лаьца хьаухача письмоштен заявлешштен тохкам бе.

Дукха ха йоалаш хиннача КПСС Грозненски горкома бюро белгалдаьккха ма-хиллара, партийни комитетий комиссеца цу хьакъехьа хоадам болаш йола опыт Ӏоаькъ. Уж тӀа-тӀа дикагӀеи кӀоаргагӀеи хьеж парте хьачувца кийчберий гӀулакхашка, коммунистий персональни делашка.

Кхоачам ба аллха дӀадахача цхьан шера городерча парте йиъ райкома а хӀьта иштта «Грознефть», «Грознефтеоргсинтез» объединене, Нохч-ГӀалгӀай гӀишлошъяра управлене парткомий а парткомиссеша цу тайпара шин эзар соагӀа гӀулакх къоастадаьд, хӀьта царех лаьца цар могаль хиина предложенеш ерригаш хӀана яц аьнараш хьаллаьцай, аьлча. Цул совгӀа, къоастаьй партийни, паччахьаллкен дисциплина, социалистически законность телхарна юкъасина граждений 50 жалобей заявлений.

Шеко яц, дӀахо йодача хана а, цу дешашта парткомиссеша йоагӀаш йола терко тӀаухийтаргхиларах, из болх оргабоаккхаш тоабарна цун иффективность лакхъяран дешир дергхиларах.

Наьъда, КПСС XXV съезден цул тӀехьагӀарча парте ЦК Пленумийн решенеш ларде а лувцаш, парткомиссеш тӀа-тӀа дукхагӀа теркам тӀаахийта яьннай тӀахьожам лоаттабара гӀулакхашта. Город Ригерча Кировски хоржаний округа харжархошша укх шера оӀашагӀкхийттача хана КПСС ЦК Политбюро члена, КПСС ЦК-рча партийни ТӀахьожама Комитета председателя ков. А. Я. Пельше, вахеро хьалхашка уттаду декхараш толамца кхоачашдара партийни, советски, боахама организацей болх тоабинна барг ца хиларах ше лувцаш, белгалдаьккхар: «ИрагӀеи пайдаегӀа хургдолча тайпарен уттаде деза тӀахьожами тӀадиллар кхоачашдара тохками белга, Массакаьа дукха нах юкъеолаш, хьем ца беш, дикка эффективность йолаш уж гӀулакхаш чаккдовхилтя Ӏалашдар — партийни, пхьича общественни организацей, массе тайпарча кулгалхой декхар.»

Цу гӀулакха тӀаберзабарце шоай болх эрабоаккхаш я городской парторганизацей парткомиссеш а. Цу дакъе белггала да цхьа хӀама. Укх тӀехьарча хана шоай хӀара шерара отчеташ лулта цар дӀадоладу шоай комитеташен лакхе латтача партийни органащен тӀайиь решенеш кхоачашъяра шоаш баьча балцах лаьца.

Иштта, КПСС Заводской районерча комиссе текнар шоай коллективашка партийни паччахьаллкхен дисциплина чӀоагӀъе, аьнна, парте райкомо хьалха цӀенхаштта решеней тӀайийьча № 7 йолча наькъаш декхачен уж тоадечи управлене, кондитерски нога гӀирс бечен фабрикай партийни организацешка гӀулакх боьнаденахья декъара фу даьд.

Гучадаьлар цу деша массане а бе йоагӀа лоархӀам ца баьлга, эгара хьалха цар кулгалхой болча Г. Д. Олейникова, В. Г. Герашенко, Ш. М. Мусаева. Хьалхара цигъ партийни хьисапе бехктокхаме а оаш, балхере мукъавалийтар, хӀьта хьалха шийна тӀайилла хиина партвзыскани дӀаяккхара цу хана дош оттадаь Ш. М. Мусаев хьаллацаьар.

Шийн болх хьинарегӀа бе яьккай парте Октябрьски райкома комиссе а. Райкома промышленно - транспорта отделаца цхьана цо тахнад машиначьна Грозненски отделене ОРС-е социалистически доаладе лоравета мешта латт. Гучадаьннад цул кулгалхой: начальник А. М. Яценко, парторганизаце секретарь С. М. Беков шоай коллективе дисциплина чӀоагӀъяра, кадраш, къаьстта материально бехктокхамеча балхашта ухийтараш, хьахаржаран царна кхетам балран кӀезига сагото ен хиила.

Кулгалхой оагӀонгахьара цхьаннха тӀахьожам ца хилар бахьан долаш таран боахаме еша хӀамаш лелаечел база заведующена Н. Сулейманова йӀаьхача хана нибахта чувалла ха текай, растратен къоали дарах. ХӀаьта А. М. Яценкон С. М. Бекова партийни бехктокхаме элаб.

Белгалдаьккха доагӀа, тӀахьожам лоаттабера балха укх тӀехьарча хана планировани спгӀа. Иштта, шийн планага хьежжа «Грознефтеоргсинтез» объединене парткомо парткомиссеца цхьана кӀоарга тахкар цу объединене производственно-технологически комплектаце управлене боахамен финансовни гӀулакхаш, иштта хьежар Ленина, Шерипова, Анисимова цӀерагӀча механдаьтта чакхдоахача, СССР 50 шу дизара цӀерагӀча химически заводашка, производственно-товарни конторе, «Грознефтехимремстрой» тресте къахьегамхой письмой миштта терко ю.

Хьалхарча тохкамдагӀа УПТК начальник В. Г. Гусаев партийни бехктокхаме эаь, бухгалтере балха цо тӀахьожам ца лоаттабар бахьан долаш. ХӀаьта шолагӀчох йола материал парткоме юкъара ийчъаш я. хӀана аьлча, цу коллективаюкъе тӀагӀоалара лелаеш хилкад къахьегамхой письмоши жалобаши къестаелга. Парткоме цу хьакъехьа тӀадиргбола социам объединене ерригача подразделенешка буйцийта дерхӀ, хӀаьта боаламе кулгалхоштен парторганизацей секретарашта лаьрхӀа совещаний семинари ергӀолаш а.

Шийн болх хьаьдача лостамагӀа беш я Грозненски горкома парткомиссе а. Иштта, планагӀа баьча цхьан гохкмах лаьца хоадам болаш дукха безаш йоагӀа. Из хиллар соахка, сентябрь бетта, «Автоспецоборудование» опытно-экспериментальни завода коммуниста партийни паччахьаллкхени дисциплина кхоачашъяра хьажара къостабир оха комиссе членаш ки. В. И. Яшин, Б. В. Сорокин.

Гучадаьлар из дош завода парткомо а цехови парторганизацеша а тесса дита хиниля, коммунистий собренешка из гӀулакх тӀехьарча хана дувцаш ца хиниля. КПСС Устав кхоачашдарах коммунистий хоамашка ладувгӀаьга, царца собеседованеш елга шоай балха юкъедоаладеш доацаьга. Парторганизаце цӀенхаштта телха йоре партийни документашта доал дара, взносаш дӀателара, парте членаштен кандидаташтен учет яра КПСС ЦК инструкци. Персональни делаш дувца дагаьба белгалбаьха цхьабола коммунисташ парткоме дукхача хана хьатӀа ца бехаш цар гӀулакх бухсоадаш йола решеш йитар дукьа райкоме дӀачу ца луш Ӏеш, хиннаб.

Паччахьалкхен задане кхоачашъяра дакъе эгара хьалха жой дала дезаче кулгалхошкара доагӀар хьадехаш хинна а партком, администраце гӀулакхашта лерттӀа тӀахьожам лоаттабаьбац. ТӀаккха цӀсара хьадоагӀаш дар предприяте хаддаза шийн планах лоархӀаеш йоацилга. Хьалха хиначадиректора луразца приписки еш, отчетность харцахьа лелаеш хинна цига.

Гучадаьлача кхоачамбоцараште анализ еш, комиссе белгалдаьккхар, уж хилара ахье бахьан КПСС Ленински райкомо, цар парткомо мела кулгалдарца хьахиина долга.

Тохкам беш гучадаьннар цу завода парткомо шерраче ласедане а коммунистий юкъарча собрание а дийцар. ХӀанз предприятена кулгалде оттабаьб гӀулакх дика довзаш доагӀар дизза хьадехаш бола кулгалхой. Коллектива членашта юкъе кхетама болх тоабарца, коммунистий авангардни лоархӀам лакхбарца завод тӀехьаьосачарна юкъе хургйоацаш гӀулакх оттаде тӀерт уж.

Цхьаза шийсу комиссена хьалхашка партийни комитета бюрос е цун секретара дош оттадеш а. Иштта, соахка КПСС горкомера комиссей хьожаш хилар Грозне нах чубаха кӀенош йиллача хенеи лихен хьалдой, хӀаьта иштта квартираш дӀа-юха ецъар ген парте доал дарген. Белгалдаккха доагӀа, из тохкам бара Ӏалаьмате дукха нах оаха юкъезаь бола. Городера ерриге парткомиссеш йоацаш царца яр партийни советски актив, холаьа тӀахьожамхой, милице бодхлой. Уж кьекар 1977 — 1978 шерашка баха нах чуйайшача ерригача 2,5 эзар квартира.

Цу тохкамо хьахьекхар квартираш, эшача наха учет лелаеча, уж дӀа-юха ецъача цӀенхаштта кхоачамбоацараш хилар. ХӀанз дӀадоахаш да уж. ХӀьта комиссе предложене елар нах чуӀача цӀенойн фонда учет ярен уж дӀа-юха ецъарен правилаш хувца, аьнна, хӀана аьлча, 1964 шера дена уж эрга ца йоахаш хиннадь, цул тӀехьагӀа парте правительстван дукха йоагӀаш йола решенеш тӀайиь йоллаше а.

Тхоай балха шера итог еш, оаха белгалдаьккхар хӀанз а ерригача комиссеша тӀахьожам лоаттабера тӀаберзабарца шоай болх эрга ца баьккхалга. Цу даькъе ледарло еш я «Грознефть» объединенерен Нохч-ГӀалгӀай гӀишлошъяра управленерен комиссеш. Цар состав чӀоагӀъелга Ӏалашдаьдац, цига хӀанз а тӀахьожам лоаттабара эшаш йола говзал йолаш бен болаш барагте юкъера берригаш а.

Цудукха тхоай активисташ Ӏомабара семинараш чакхйоах КПСС горкоме а парткомашка а, цу гӀулакха ш. Калинин, Якшин, Захриев, Головченко, Гаадиев, Шевелев, Водиев, Костюк санна опыт йола парте горкомерча комиссе членаш а парте райкомашкарча комиссей председателаш а юкъеозаш.

Цу дерригне тешал ду КПСС XXV съезда решенеш кхоачашъеча, тӀахьожам лоаттабелга чӀоагӀ а деш, городской партийни организаце керда толамаш доахаргхилара.

В. ЛАВРИНЕНКО,
КПСС Грозненски горкомерча партийни комиссе председатель.

ИттлагӀча пятилетки задания В. И. Ленин ваь 110 шу дузача дента кхоачашъяра шерра социалистически яхь йоаржаьй «Терек» яхача мебельно-хьун хӀамаш еча производственни объединенена чуйоагӀача № 2 йолча филиала бригадаша, сменаша. Цу яхье хаддаза хьал халлетташ хьайоагӀа Амаева Марея Магомедовна церте латтача коммунистически къахьегама сийлен цӀи лелаеча обобщинй бригада коллектив. Ше нийтъю продукци дилеш тӀехдикеш мара а ца хулийташ, хӀара сменагӀа нормаш 130—150 процент кхоачашъю цо. ХӀанз пятилетка тӀеххьарча шера чотах къахьегаш я ца.

Бригадерча болхлоешта а хьожаш а телаш къахьегам ба укхаза Соломатинкова Антонина Павловна, Алиева Аида Гагаевна, кхы дукхаа бараш а.

СУРТА ТӀА: (аьрдехьара аьттехьа) обобщинкаш А. Алиева, А. Соломатникова, бригадир М. Амаева бригадо хьалхарча квартале даьхача къахьегама толамий итогаш еш ба.

М. ПАШКОВА сурт.

ЛЕКЦЕШ ВАХАРЦА ЮВЗ

Шелковской района «Бурунный» яхача совхозе лелаеча совхоза «Знание» общества юкъьанцарча организаце председатель а совхоза керттера экономист Никитина Людмила Ивановна. Цо шийн балхах лаьца дуъй:

— ТӀеххьарча хана тӀа совхозе ленинонзи пропаганда дукхагӀа ю къахьегама коллективашка. Совхоз а укх тера а совхозе йийшача хӀара кхаь лекцех шиъ бригадашка, фермашка, агромехучасткашка йийшай.

Юкъьанцарча организацена чувоагӀа 13 лектор-общественник. Уж бе совхоза специалисташ, парте ветеранаш, парткома членаш.

КПСС ЦК «Лекционни пропаганда лоаттамахи из тоаяра де лезарехи» бола социам кхоачаш а беш организаце членаша теркам тӀаухийт ешача лекцей идейно-теоретически боарам лакхбаре. Цу гӀулакха лекторашшоайла дагабуал, лекцей чулоацам буьц, ноакъосташо лекцеш ешача хана уж болча ух.

ХӀана совхоза производственни участкашна болх беш а яах лектора. ХӀара лектора шишийн творчески план я. Шера шозза лекцеш кийчъю лектора. Цхьанне чулоацам общественно-политически хулийт, хӀаьта шолагӀчун — совхозе деча балхех лаьца. Партийни комитето лекцей тематика къоаста а йий могаш уж болхлоашта ешa.

Шу йистедоалаш хьоша хӀара лекторе шийн болх мерзбаьб. дикагӀа йола опыт дӀайовзийт кхыча лекторашта.

Юкъьанцарча организаце лекторашшоай общественни декхараш дика довзаш, балхах кхеташ бола специалисташ ба. Шоешта тӀадилла гӀулакх—лекцеш ешийта—раьзза а болаш дизза чакхдоаккх цар.

«Бурунный» яха совхоз кӀашагӀъелла хана дена цу боахаме болх беш ва коммунист Борисенко Василий Иванович. Цу хана дена ва из лектор а. Шера я цо ешача лекцей тематика. Совхоз цо йийшача лекцей темаш яр: «СССР Конституци — вай вахара Керттера Закон», «Вай социалистически вахаро хьисап», «ТӀехьабусараш боацаш болх бела — вай патриотически декхар». ТӀеххьарча хана цо ешача лекце теми я: «Ленински къаьстаи политика котъялар».

ЛадувгӀарашна безаме тӀаяц совхоза агрономо Паулова Валентина Васильевнас ешаш лекцеш. Цар тематика я: «Къахьегамхоашта интернационални кхетам балар», «ХӀанзарча хан-юкъагӀара парте экономически стратеги».

КӀоаргга чулоацам бола дешаш дуьц шоаш лекцеш ешача хана совхоза агрономаши экономисташи болча Н. П. Мяшутинас, Л. И. Никитинас, Т. Ф. Козоревас, кхьчар. Царна хов шоаш ешача лекцешка совхоза къахьегамхоашта хьалхашка латта декхараш дӀадовзийта, уж кхоачашдар духьа нах оарцагӀбахара тӀахьеха. Цар ешача лекцей темаш я: «Советски наьха патриотизми интернационализми», «Советски сага боккъонаши декхараши», кхьчараш.

Къахьегама коллективашна дукха болх баьб лекторашна КПСС ЦК июльски ноябрьски (1978 ш.) Пленумий решенеш дӀайовзийташ. Пленумашка айдаь дешаш шоай боахаме миштта кхоачашду дийцар, къахьегама оагарле лакхъергйола гӀулакхаш къоастадир.

Цар юкъьанцарча организаце членаш лоаллахарча «Червленский» колхозе, из лелаечa бригадашка дӀа а бахе лекцеш ешаш хул. ЧӀоагӀа раьзе болаш, бараш оаллаш тӀаэц цар-еша лекцеш ла ладеараша.

«Бурунный» яхача совхоза лектораша тайп-тайпарча формаех пайда а эцаш совхоза къахьегамхоашта йовзийт КПСС аграрни политика актуальни проблемаш, тӀахьех уж юртбоахама продукци алсамъяккхара.

Е. ФАРНИЕВА.

КРАСНОЯРСКИ КРАЙ. Лелвеш атта а тешаме а йолча чехословаци «Татра» яхача машинаша дикаш дика хилар дӀахьекхад СибарегӀа гӀишлой хьалхьеча. Царех дукха автомобилаш эхийтта шера а кхы дукхагӀа а болх беш я. Царех дукхагӀа ерш миллионаш дукхагӀа шиъ бь я («Татра-138»). ХӀаьта тӀехьагӀа йьхараш («Татра-148») 600—700 эзар километр михъ бь яьлай.

ДукхагӀа йоаш автомобилаш болх беш я № 1 йолча Красноярски грузовой автотранспортни производственни объединене (сурта тӀа).

Ю. БАРМИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

ИНТЕРНАЦИОНАЛЬНИ ДОТТАГӀАЛ ЧӀОАГӀДЕШ

БАРТ-ЦХЬОАГӀОНЦА КХОТАЕННА КОЛЛЕКТИВ

МоллагӀча къамех уж бале а советски наьха къахьегам дерригача халкъа, ерригача паччахьалкхен лоархӀам болаш ба. Коллектива къахьегама юкъебода хӀара сага къахьегам, цуьца цо дакъа лоац массане юкъара гӀулакх а хиина дӀаттача коммунизм хьалъярца.

Тайп-тайпарча къамех болча наха интернациональни кхетам лууча гӀулакхашта юкъе лоархӀаме моттиг дӀалоац дукхача къамех болча болхлоех латта коллективаш промышленносте хьахиларон уж дегӀаяхкарон. Царех я тха Вознесенскерча газ чакхйоахача завода коллектив а. Барт-цхьоагӀо йола цхьа дезал а хиина укхаза болх беш ба эрсий, гӀалгӀай, нохчий, гӀумкий, хӀирий, татараш, белорусаш, иштта кхы дукхача къамий викалаш. Цар массане доккхаь ду хӀара шийн балха декхарех дика лоархӀа а еш, районе даим ахар санна хьалхалатташ хьайоагӀача шоай предприятех.

Цхьана болх беш болча тайп-тайпарча къамех болча къахьегамхой хьакул консерватизм йоацаш, къаьнача гӀулакхех мукъабаьнна, керда прогрессивни вахар хьакхоллаш бола социалистически сакхетам.

Парте XXV съезда, КПСС Нохч-ГӀалгӀай обкома V пленуми решенеш вахаре чакх а йоахаш, цахаддаш терко еш леладу газ чакхйоахача завода партийни организаце коллектива интернациональни кхетам балара гӀулакх. Цу балхах йоакха моттиг дӀалоац газ чакхйоахарашта хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашдара тӀехьа яьржача социалистически яхьо. Тха заводера ерригача цехий, установкай, сменай коллективаш я «ХӀара балха дена — дикала Знак!» яхача девизагӀа социалистически яхь лелаеш. Цу яхья итогаш ю хан-ханнахьа. «Социалистически яхьа окрана» тӀа дӀа а нъеш. Бетта эгара дикагӀа балха хьоккамаш даькъа а. болх дикагӀа баь в. дисциплина лакхагӀа хиича а коллективаш моральни материальни белгалйоах. Цо чӀоагӀбу хӀара болхлочун Даьхе бахьан къахьегара лоӀам, патриотически а интернациональни а сакхетам.

ХӀара болхлочо къаьстта къаьста социалистически декхараш тӀа а ийца лелаеш я заводе «профессех дикагӀбар» яха цӀи яккхара тӀехьара социалистически яхь. ДӀадалача шера итогех цу яхье хьалхара моттигаш лаьцай операторашa Л. А. Узиевас, О. Н. Бабенкос, машинисташа ш. Олигова, Дергизова, кочегара Р. Тамайчука электрика Елизагова, слесараша Мерешкова, Чеботарева, кхы дукхахбараша.

Шерра баьржаб газ чакхйоахарашта юкъе коммунистически къахьегама тӀехьара болам а.

Шо-шоай творчески планаш а йолаш социалистически яхь лелаеш ба заводера инженерно-технически болхлой а. Цу яхье дикагӀа хьокхамаш даьхад А. С. Хаменске, М. Н. Иванова. Ерригача заводе дикагӀбола рационализатораш лоархӀаш ба А. А. Зандаков, Г. Б. Натаевский, В. М. Баркинхоев, иштта кхыбараш.

Иштта, массе оагӀорахьара дика вӀаштӀехьаьккхача социалистически яхьо ловкъостал ду производства эффективность а балха дикал а лакхъяра, социалистически производственни отношенеш чӀоагӀъяра, тайп-тайпарча къамех бола болхлой коллективе вӀаши кхотабара, къахьегамхой патриотически а интернациональни а сакхетам лакхбара.

Цу гӀулакха чӀоагӀа вовкъостал хул газ чакхйоахараша шефство лелаеча «Кавказ» яхача совхоза, № 3 йолча юкъерча школа коллективашца айхха бувзамаш леладаро а. Цу коллективашца цхьаьн дукха тайп-тайпара къахьегамхой интернациональни сакхетам чӀоагӀбара тӀалерзадаь гӀулакхаш чакхдоах завода партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша.

Болхлой коммунистически сакхетам чӀоагӀбара, коллектива хьалхашкара цар бехктокхам лакхбара чӀоагӀа гӀо ду верда социалистически гӀулакхаш вахаре шерагӀа юкъедоаладаро. Газ чакхйоахарий вахара завод а хиина дӀаттад къона болхлой коллективе чуэцара хетаь сайренаш чакхйоахилга, Советски эскаре болха кагирхой торжественно паккабоахилга, иштта кхыдола гӀулакхаш.

Завода коллектива интернациональни кхетам лууча боккха пайда лу политически а экономически а дешара система. Заводе болх беш я тайп-тайпара 14 кружок, цига дешаш ва 300 гарга саг. ВорхӀ кружок а заводе дегӀаейча социализма конституци Ӏомаеш. Политически а экономически а дешара ерригача кружокашка къаьстта терко тӀайохийташ Ӏомаду советски халкъий ленински доттагӀала, вай парте цахаддаш чакхйоахача къамашта юкъерча ленински политика, вай мехка керда советски воахал хьахилара, социалистически демократи дегӀаяра дешаш.

Укх тӀеххьарча шерашка дика вӀаштӀехьаьлийнад заводе политически а экономически а дешара системе идеологически бӀухой кийчбарей коллективе юкъе беча кхетама балха уж юкъеоарен гӀулакх. Политически а экономически а дешара кружокашка ладувгӀаш барех дукхагӀа бараш шоаш болх беча цехий, установкий, сменай коллективашка политинформаторий, агитаторий, декхараш кхоачашдеш ба. Кружокашка дешаш шоаш Ӏомадаьр цар дӀадовзийт шоай ноакъосташта.

ХӀара кӀирагӀа цаьа политинформаци ю цехашка, участкашка, бригадашка. Из болх лаьрххӀа лелабеш хьабоагӀа заводера 8 политинформатори 18 агитатори.

Коллективашка шоаш къамаьлаш деш агитаторашен политинформаторашен къаьстта терко тӀайохийташ, дувц хӀанзарча социалистически предприяте болх интернациональни доттагӀала харда тӀа мара лелабе йиш ца хиларах. Цар къахьегамхошта дувц завода еша оборудовани, химреагенташ Советски Союза тайп-тайпарча млӀингашкара хьаухийташ хиларах, уж ца хилча завода болх юкъагӀбусаргхиларах. Кунча цхьана агитаторашa къахьегамхой дӀакхотабу газ чакхйоахарий коллективо а цу доттагӀала хьисапе деча новкъостала дала доагӀача тайпара жоп луш хиларах.

Вознесенскерча газ чакхйоахача завода продукци дӀайода вай мехкарча тайп-тайпарча городашкеи районашкея меттел, доазол дехьарча дукхача мехкашка а. Из дерриге а кхетадаро чӀоагӀбу болхлой патриотически а интернациональни а сакхетам.

Цул совгӀа, заводе вӀашагӀа а елла болх беш я 30 сага чувоагӀаш йола лекторски группа. Лекторашта юкъе ба политически кхетам кӀоаргагӀа бола завода кулгалду болхлой, инженераш, техникаш. Царех хӀоранена шийн къаьсттача деша лаьца нийтъя лекца я. Завода цун цехий, участкий коллективашка бетта цкъа лекци еш хӀара лекторо. Лекцей тематика оргайоаих ах шера цкъа, хьалхашка оттача кердача декхарашка хьежжа. Укх тӀеххьарча хана лекторий балха белггала дукхагӀа моттиг дӀалоац советски мехкарча доккхийча а вӀамигача а къамий интернациональни доттагӀала дешашта хетаьча лекцеша.

Дукхача хана лаьрхӀа а бонкха лоаркӀам болаш а декхараш да КПСС Нохч-ГӀалгӀай обкома V пленумо республикерча партийни организацешта хьалхашка оттадьраш. Уж кхоачашделга дика дӀадоладаьд тха коллективе. Цхьабаьъде, сахка дика кхетаду идеологически болх комплексно, ма-дарра аьлча, массо а оагӀорахьа вӀаштӀехьбоаккхаш завода партийни организаце дӀахо йодача хана кхы а хьинарегӀа болх бе безилга.

В. ЧИРКОВ,
Вознесенскерча газ чакхйоахача завода партбюро секретарь.

Даьхача толамех кхоачам бац

Вай республика дукха производственни коллективаш сийленца пайъайолх В. И. Ленин ваь 109 шу дузача денна. Хьинарецa къахьегамо хьокхамаш а гойташ шоаш хьалхагӀа даьха толамаш чӀоагӀдеш, дебадеш доккха дакъа лоац цар республика экономически карагӀдаьнначох.

«Грознефть» объединене дикагӀйолча производственни коллективех цаӀ я Старогрозненски УБР Г. А. Шуликина кулгалду комсомольско-нагирхой буровой бригада. Массехк бутт хьалха рапорт делар цу бригадо иттлагӀча пятилетка производственни заданеш кхоачашъярах. ХӀанз коллектив къахьегаш я цхьайттлагӀча пятилетка чотах. Цу коллективана карагӀдаьннар цӀаьхха нийеденна хӀама дац. Массехк шу да нахйдаш цар шоай балха тӀа доккхий толамаш доахка.

Карара пятилетка йоаеннача хана бригадо № 709 йола скважина дӀаелар промысловикашка. Цар бӀаьха хало лархӀанзар из карагрзаелга. Бакъда, № 712 скважино низкъало болх бӀайтар царга. Белгалдаккха доагӀа, массехк скважинана буруш тохилга хьалха социале дийза хилар, хӀана аьлча, чӀоагӀача тӀоанех чудоацар бурув. Бакъда, Шуликина бригада тӀехьашка хланзар. Бурув тохача хана цар кердача растворах пайда ийцар. ТӀехьашка ца боалаш хьинаре къахьегаро бонкха толам баккхийтар царга — 712-гӀа скважино 1978 шера механдаьтта кӀеж тохар.

ЧӀоагӀа барт-цхьоагӀо йолаш, вӀаши гӀо-новкъостал деш уж хиларо низ кхачийтар бригада «Коммунистически къахьегама коллектив» яха цӀи яккха.

Ма-дарра аьлча, нах хьагаш хьал да коллективера дар укхаза массане а цхьаннена тӀехьа цаӀ массанена тӀехьа яхача девизагӀа бу болх. Цар цӀенхаштта лелаю къахьегамен производственни дисциплина.

Бригаде шерра яржай социалистически яхь, из цар лелаю «ТӀехьабусараш боацаш бе болх!», «ХӀара балха дена — дикала Знак!» яхача девизагӀа.

Яхьах хьахиншар социалистически яхьа экрана тӀа дӀаяздy. хӀьта управлене бригадашта юкъе хӀара бетта яхьа итогаш ю, котало яьккха коллектива предприяте Сийлен улга тӀа йоаккх. Шуликин Георге бригада Сийлен улга тӀара Ӏо ца йоалл массехк шу ди.

Цхьана къахьегаш хьабоагӀа иттех шу да производстве хьалхалатта И. Лоперин, А. Дохшукаев, В. Юрин, М. Колядко, иштта кхыбараш.

Коллективо производственни планаш кхоачашъеча доккха гӀо ду партийни группо а. Цу бригадо берриге низ знанеши тӀаухийт бурув тохача хана оборудовани сена ца латтара, болх юкъагӀа ца буллийтара. Масала, № 17 йолча скважинана бурув тохача хана цар станок кхьаь сахьата а сеца латтанзар. Цу хьакъехьа баркал ала доагӀа слесарашта Г. Голоблинаш С. Гогатыревнен.

ДӀадахача шера Карабулакски УБР Ю. Мовлаева кулгалдеча бурувдеттарий бригада хьалхалатта болим хьаа а заьца, Шуликина бригадо лаьркӀар иттлагӀча пятилетка план В. И. Ленин ваь 110 шу дузача денга кхоачашъе. Из болх цар дӀаболабир производства городех пайда эцаргара. ХӀаьта вай лакхе ма-аллара, цу балха тӀа царга дика толам я боаккхийташ 1979 шера 31 январе иттлагӀча пятилетка бурув тохара план кхоачашъяйтар. Цунца цхьана кхом бара чотах предприятена хьина пайда 455 эзар сом бер. Карара пятилетка йоалаелча дена бригадо кходаь паччахьалкхен ахча 1 миллион 71 эзари сом да. электроэнерги — 1 миллион киловатт-сахьат.

Уж толамаш доахача бригадана гӀо ду «Грознефть» объединене хьалхе лелаеча коллективай опыт Ӏомаяро а кхы хье ца луш шоай балха вз юкъехкхьяро а. ХӀаьта зарде латтар социалистически яхь дика вӀаштӀехьаьккха хилар а да. ИттлагӀа шу да Шуликин Георге бригадо шоай управлене дикагӀйолча Шуликин Иван Макаровича кулгалдеча бригадаца социалистически яхь лелаю.

Шоай декхарех ца лоархӀабераш бац цу бригаде. Цар ерриге коллектив шоашта тӀехьа толамашка кхувл. Уж ба бурувдеттараш В. Макаров, В. Юрин, И. Лопатин, бурувдеттарий гӀоавший С. Ахмедов, В. Губанов, М. Прохоров. Бригаде хӀаравар царца нийсвала гӀерт. Ала деза, дукхадар цар кулгалхочох Георгий Александровичи Шулининах тӀийкa да. Из тӀехдика бурувдеттар, нах безаш ваьха хам беш воча кулгалхо ва. Цо дукха къахьийгал коллектива къахьегама овсарлен производственни хьоккамаши лакхдеча. Цу тӀехдика къахьегача коллективо кхы а доккхагӀа къахьегама толамаш дахар лов мистанеи я.

Х. БАУДИНОВ.

ВОЛГОДОНСКА ШОЛЛАГӀА КЪОНАЛ

Волгодонска къаьнарча центра кхо километр гаьна урагӀдахад аурнйттаза вӀаштӀардаь лакха цӀеноаш. Из города керда микрорайон 50-ча шерашка хьалье йолаьй Цимлянски ГЭС хьаьеши Волго-Донски канал доаккхаши хиннараша. Цу микрорайоне 15 эзарнега кхоачаш саг вах.

Города керттера архитектор, 29 шу даьна Александр Фролов, комсомольски путевкагӀа венав укхаза.

— Волгодонск хьалъеча, — йоах цо, — дакъа лоацаш я вай мехкара ткъо гаргга проектни институт. ХӀара общественни е нах чубаха деча цӀенои проектага, лоархӀам болаш йолча фрагментага е ансамблга, градостроительни совета заседании а йий, коллективно къоаст тхо.

Керттерча кхаь магистрало — академика Курчатова, Коммунистически, Мира проспекташа — кердача микрорайоне гӀолла чакх а хьине, аьттув хулийтаргба сихха транспорт лела артереш а хиина дӀаотта.

Волгодонске хьаьлъяьн язйй ши поликлиника, бераш ду верда цӀа, ялх берий беш. Болх беш я Новочеркасски политехнически института филиал, хьалъеш латт керда спортивни залаш, луча бассейнаш, шахматни клуби яхт-клуби.

Ростислав КВЯТКОВСКИЙ,
АПН корреспондент.

ХАЛКЪИЙН ДОТТАГӀАЛ — ВАЙ БОЧА РУЗКЪА

КОСТОЕВ Ӏалихан

ДОТТАГӀАЛ... Ӏеьшеренийн адамийн истера чуьх хьаьннича духевни ганзашта юкъе эггара мадкегӏа рузкъе да доттагӏал. Ше дӀа мел кхьечача камаьрше деарнаду цо беркат. Нека юкъе тессадела, задел, Ӏимерзал, чкетам кьанзелй цо наха, хӀаьта халкъашта юкъе ноттадела, низ, нийсо, крез дехь цо шийда.

Ӏеьшеренашка сатийсад истера чуьх гӀорбаьнина зеьнгъалхоше къаьст-къаьсттана наха юкъе меттая, Ӏбарчача халкъашта, мехкашта юкъе а доттагӀал хургдоле зама ярга. Из зама хӀанз йолеш а, хӀаьта из дӀайолаьр вай Советски Даьхе а я. Тайп-тайпарча къамашта юкъера вошал, доттагӀал, вай вахара карттарча белгаленех цӀа а хиина дӀаэттад. Цудухьа сага гӀулакхий лоархӀаш беча хана эггара хьалха вай тӀеркаьна эсталех а къьча къамашкара цуи дог-уйла. Из ваьай сага эзделцара хьакъоастаи йиш йоацаш еза поарзӀ вай. Хьалха оалаш хиннад: «Хьаьла вай доттагӀа малае — аз дӀаергда хьо малвь». Цунца тарда. хӀанз вай ала йиш я: «Хьаьвоца къьча къамашцара вай дог-уйла — тӀамата аз ергда хье фу вар ва».

«Попа хин шаш цхьа дувцар да Осмиев Хьамзать. Иштта бо цун лоацце чуловцам:

„ЗӀамига а, йоккха а — тайп-тайпара дукха гаьнаш агӀар къуагӀа, «Нанас бах вежерий санна, шоайла барта, во а дика а юкъе долаш, вӀашки зазичунга хьожаш, шоайла накъайолаш ер уж къунагӀера гаьнаш. Хьуна юстаро, шорра бьерика, лакхе урагӀбаха, къаьстта багӀар цхьа попа эн. Шера тӀехьа шу долаш, дӀаухар хе. Дарз-догӀа дийхача, мух хьеккача, дуӀа даьтта, цӀайве Ӏа деча е Ӏимерца йӀовхал эттача, ца йоаш, дукъалйоалар къунагӀара гаьнаш. Уж дукхе яр, шоайла барта яр цудухьа цар низ а чӀоагӀа бол. ХӀаьта царех хьеньъеста, юстера агӀа попа га, шийх ӀӀубенна, куре-сонта из але а, вий дика-во, шийх ираз-бала цхьаннеца а декъа йиш йоацаш, сагата яр — цхьаь яр из.

Цхьа цхьан дийнахьа чӀоагӀа мух а хьекка, доккха дуӀа даьлар. Шоайла вӀашкатеӀар хьунагӀара гаьнаш. Барт-цхьоагӀо чӀоагӀа хиларо низ лора царна. «Мехка сийле ца йожийтар дуьхьа, халкъа юкъара гӀулакх бахьан доккха Ӏезал яьва ца доала балера ди тӀаэттена хана, кулгаш чоал а теха, шоайла вӀашагӀахьарча гешане новкъостий санна, шоай тяьовфанаш иты а дунагӀа... воа а йоазаш, низ базеб аьнна, тетнаь вонзар оагӀув кӀал а вьолаш, цхьан бартагӀа вӀаш новкъостал дора цар. Уж шоайла кхайкаш хозар. «Живарн, йижарий, вежарий, денал урееттаделаш! Вай барт-цхьоагӀо, вай низ, вай денал текна дене ди де шарена яр! Живарш, ха ма-пепаш!» — яхаш санна хетар цар.

Селла Ӏӏерза тӀевнача йоечана, бирсача мехо царех вӀечи ҙеккханзар».

Цхьабакъда, цхьа баьгӀача попа хине дуӀанна дукхальотте магензар. Дукхеча шерашка дена Ӏоабы низ а ца тахаш, бежар из ен — аьзза шийцхьанне низах гийца, цхьа вилерех доре цунга из хетар. «ХӀаьта къунагӀара гаьнаш, йоаеш анйна, цӀен е ечна, набаьрех визачул тӀоцьегӀа шийлача кица кулгчохь дила сег санна, сепергӀата яьнна паттар — сийнан низ болаши...»

КӀоарга философски маӀан да цу зӀамигача дувцара. Цу хьунагӀерча гаьний санна, молагӀа хало тӀаоттарех ца боаш, чӀоагӀа денал хул шоайла барт-цхьоагӀо йолча наьха, хӀаьта къаьстта баьгӀача попа хана мо маре халонна дукхальотте магац цхьаьча сага. Из дош баь да къаьст-къаьстана наьга диллача меттад, Ӏӏарчача халкъашна диллача а. Иштта, къаьсттача цхьа халкъа тамар-нна, хьакъал-кхетам, хоӀем-денал лоха хургда къьча халкъацца буззам-кхоачаро йолаш из деца. ХӀаьта шоайла барт-цхьоагӀо йолаш вӀашагӀкхийттача дукхача халкъий, уж маьла зӀамига дале а, лакха хургда денал-оаьнгӀахьа, пӀаргӀа хургда хьаькъал-говзал. Цу дешо тӀеша дов. Осмиев Хьамзата иштта аьнад шийн стихашца:

> «Сох — из Ӏа фарда тӀадам,
> хьеннӀий цхьа тӀа —
> поэдам бокха зӀамига лорд.
> «Тхох — из да дукха алкъ,
> дуне дизаш
> Ӏӏарчеа латта болча фарда.

КӀаьига я, эсала а, мисха а цхьоан — сага цхьал але а, халкъа цхьоал але а. ХӀаьта чӀоагӀа я, йокха я, Ӏӏаьтий а цхьоагӀо — наьха цхьоагӀо а, халкъий цхьоагӀо а.

КОВШ ДОЛИЧА йосса, дукха ъттуе бален вехара чуьх аттка шийн хьаькъалех, цӀий денна тийша лелача сага. Сага ъаьнъяяч беро хана дена генийаьрча нахагара хьевав нагӀдьннач латт, хӀаьта цун денал а мехацарча кхоачарленал хьахул. Цунна тарра, Ӏӏарчача халкъа а магац аьхха шийн низаца, шийн кхетамца вахара чуьх йоккхий моталенаш яха. ХӀаьта воих оагӀонга диллача, материальни дукхоаним дахаьте сидегӀа дегӀадоагӀа къьча къамашка доттагӀал локаду хана. Бешта аьлча, молагӀча халкъа къьча къамашцара кхоачарле-буззам айсагӀа, чӀоагӀагӀа хиларга хьожа хул шу халкъо вахара чуьх ниїсду. Ӏоттуе а. Из гуш хиннад дуккхача Ӏӏарчеренашка дена, дукхаза халкъий исторе чуьх. Бакъда, геттара къьега гучальлар из белгало, вай мехкарча дукхача къамий хьел-рузкъа оаленгара дена эргадоаккхаш оаьнча Октябрьски революце шерашка, хӀаьта иза е цьеьгагӀа йолаш дӀаэттар из белгало вай бос-хоза, къьаскере Даьхе хургйиа-ецай даьна къайса эттача Сийлахь-боккхача Даьй-мехке тӀема дуьрашка. Россе мехка мел доьзача къамий къашкагама нах, дуна сийрдаделахзе потабеннача революце аьла кхота а бах, цхьа барт болаш царцагӀбоаларал котбаьлар Октябрь. ХӀаьта даррига сагӀетски халкъаш — зӀамига а, доккха а цхьатарре — къизача моастагӀчоа дукъальоттарех вьенхар вай мехко котаве дуьнен шолагӀча тӀема шерашка.

ТӀема хана санна бакъда из деш машарча заманахь а. Иштта, вай мехка массоа а, массанахьа а молагӀа болама а культура гӀулакх кхоачашда вӀашагӀкеат дукхача тайп-тайпарча къамий енилаш. ДогӀуйла цӀа хиларо, лерсӀар-леирэ юкъара хиларо вӀашагӀтоа уж наз. Хийцца але йиш я: вай мехка цхьаккхе лоархӀама гӀулакх аьхха цхьан къамаш наха кхоачашдаь чаккдаьннег мэдаь. ХӀаьта беррагача вай мехкага диллена, мехка рузкъа-беекам, мехка низ, мехка сий хьалоеттадереш, барттайнача цхьан дезала вежарий-йижарий санна, шоайла доьаргдоаца вошал доле советски халкъаш да.

ХАЛКЪИЙ ДОТТАГӀАЛ — вай Даьхен эттаре доккхагӀа дола, эггара бочагӀа дола рузкъа да. Из рузкъе вайга иеннад сийлахь-боккхача Ленинера, хӀаьта из рузкъе фийла лоре а де, дӀахо доба а де, аьнне шийн цӀеначе дег тӀера вайга весет а ден цо. Из весет сийлаьнцо кхоачашдеш хьабоагӀа вай мохк Октябрь котбаьннача хана дена. Цхьабакъда, дунен исторе чуьх цхьанкха а сийлахь-боккха идеа кьенннаь, цхьанщейолча дукъаленех чакх ца йоалаш. Иштта, вай мехкарча халкъий доттагӀала дукъала а наг-наггахь цхьанщейолча моттигашка гучаеол новкъарленаш. Уж новкъарленаш йохеш, юстара е кхуасаш, шерагара шерга, новкъагара новкъага дегӀаех, чӀоагӀлу вай баьнно В. И. Ленине вайна тӀехьалениа йита из сийлахь-йоккха идея — халкъий доттагӀал.

Кхо моастагӀа ба халкъий доттагӀала: национализм, шовинизм, космополитизм. Цхьанне йоах: хьай халкъ къьчарех дӀа а ма-хьетийта, къьчарца буззам а ма-хиннйта цун, хӀаьта шийна моганза, ма дарчох тоьам а байташ, мехкатшо шийн халкъ даризза бола а, кхыча халкъашта юкъе сийла ца дагӀа а, нахьа керттера а, лоархӀаме а... Юкъера а, кхозлагӀчо а йоалакъаьй: вайна ериан цхьан къаман юкъера дола чу; хьайна кеш, кхыча наьх вай доацаш, оаша вайга къайлахьарча диаце вайнарча ни цхьаьлара дукхе лаьлла. Юкъара а, хоаналагӀчо а шийца: «къамой халкъий тайп-тайпара къаман тамагӀаш да — хӀама а дац. Цу бахьанца бамунагӀалех — хургьа дац. ДӀадаха йеза да хӀаьта ламаста, ваыца де да, хаьа а эц кеа а лараш.

ХӀанзарча дуне хьалхашка...

дӀадаланййта из. Вацце цурапаш ю: оаьнгӀ хьаьмевтергӀа а, цун оала а, цун тӀум а низ боле доккха хьем да, хӀаьта зӀамига къамаш низ эсала болаш, хьакъал-кхетам кӀеззига болаш, кхоана йоацаш да, цудухьа уж кхоачашаьра дӀадоала деза е доккхача къамах дӀахоза. Юкъара а, кхозалгӀо а йийлалу: къамий ламастаи Ӏадалаш, белгаленаш-багахьенаш — дена а, ма а ерригаш цхьаьтарро — дӀа а лаьа, къьмахо вӀашагӀхьадо деза. Цхьаьнне цхьан оагӀордарчара техка, вокхо цхьаьхалкъаьра техка, кхоалагӀчо къьаменьаьра техкаш, халкъий доттагӀаца дукъальотте нетт уж кхо моастагӀа. Шоай низ бокха боца а, тоьал хоаьун кентт цар вай боьнача рузкъан. Бакъда, халкъий доттагӀал, цо сийлахь-йоккха идеа дагӀенна, дуненна хьахархоза йоаца, котдуал массоа а цу дешача моастагӀел.

Са хаьаь, зӀамига дале а, шийн мехкад, шийн кхетамца дӀаяха дезалургда эгара — вона хелараха сеогӀа, вӀал лаьрд йоацаш а къамаьл да. ХӀанзарча чоллаханча вахара чуьх дунен тӀа йокха Ӏилмо-техническа революци чаккйоаччо заманахьа цхьаьнна вовзь е денца къаьстта даха йиш йоаца. ХӀаьта нагахьа санна цхьаь вахах ваьна цунна дагадеаьна, эзаь маис цо мег а дарргда из.

Иштта, вӀал бух боацаш къамаьл да са дожиза халкъий тайпаре лион, хьаьгьал дезаьа а, къамарал тоамегӀа а да. хӀаьта зӀамига къамаш цун ца кийс а нургдаш, цудухьа уж ларзӀа а дезац, анар а. Цу хьанъеаьа чӀоагӀа хьехаме де цхьа масал. 1947 шере ООН-а могадарах Парижа вӀашагӀкхийтта дуьнена мохкашкарна гӀорбаьннача Ӏилманашта эксперташа иштта сецам баьб: «ХӀанзарча биологически Ӏилма болхо вац культура дахьа халкъаш доза толамаш фуно-къамаш бӀаьаьлоацца дуеза... ХӀанзарча дунен халкъаш, шийи а йоацаш, цхьатарра биологически таронаш йолаш да цивилизацега моллагӀча бӀарга кхача». («Курьер Юнеско», 1966, май, оагӀ. 30).

ХӀаьта, юкъара а, дӀахо хьехий белгаленаш, оамалаш, моллаьа къамаш Ӏадалаш алала шийн къам а, кхыдол хьехаш а ца духара нахьа нахьал да. Уж тайпа уйлаш кхойкайра дунен шолагӀа тӀема дӀабоьнначул тӀехьагӀа Америка вӀашагӀкхийттача Штаташарча буржуазан идеологаша. Халкъий доттагӀало, къьамий интернационализмо кхетамо цьоагӀа кхайкеш, хӀаьта цун моастагӀаша — национализмах, шовинизмах, космополитизмах — цхьоал боаржаш. Бешта аьлча, халкъий доттагӀало нагага къьча къамашка йола дуьзни генеан кхоан, хӀаьта халкъий доттагӀала дукъалорча новкъоша дукъаи кхол йоагӀа. Цхьаннаьа — низ, кхетам, прогресс а, хӀаьта вокхазлаьа — боадо, эсалал, регрессан хьоа да.

НАХА ЮКЪЕ боьзацца вошаг сег кул ейза шийн хьехтол накхагӀа хьашар хьехтан а лоарвӀаш, шийн вахара циьгь дӀаьоше сага. Цунна тарра, моллагӀа халкъа къаьстта шийн хьехтол накхагӀа дуьхьал хьехий халкъий юкъарь хьештаьа нараӀерге хьенна йоллагӀа тароноаш хургъа цу халкъа шийн социальни кхетам лакхбе, шийн материальни рузкъа дебаде, шийн культура дегӀаьхулуба. «Заман тамтаро яхы цхьа стихотворени я Чаккхова Кепигова. Хьай дикаш-боле лоархӀам бе хьай боахьа боле, йоах поэта, хьай ваьнага ладугӀа, ца хьайгара дӀа фу дал хьажа, зӀамие хьалча —

> — Цо дургда боагав
> хьо къоначоа, дендо,
> Ӏа хьача гӀолан
> оттаргба цо мах.
> Шийн сино вьзар
> ваз дунен чуьх дута,
> ХӀаьта наха ваьзар
> заар цӀера вах.

Цунна тарро тӀаха замано дӀадех зӀеро къьамагара къьча къамашкара буззам-кхоачарле, барт-цхьоагӀо, вошал, доттагӀал чӀоагӀдерга. ХӀама аьлча, из бе дахаа — хӀаьта из мара кхы бе а бац! — мийса наьх, аттонгиа, толамга, ваталонга бода наьх. Цу наькъагӀа доаз даррига советски халкъаш.

Пятилетка планаш — Конституце Денга

Укх шера 2 марта кхоачагӀа енай «Новосельский» совхоз баьцдаьарий совхозе коллектива КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК карара кара тела Ше байрахх, хӀаьта хӀанз из байрахх а дуц, ВДНХ Ерригсоюзни Сийлен улта тӀа а ягхий.

Из доккха сийгӀат хьоцадаьа совхоза коллективаь итталагӀча пятилетка кхоалагӀча шера толамаш дадерах. Чаккдаьнача шера хьал а кхедаь 5369 тонн баьцадааран дехьад совхозо паччахьалкхенга планагӀа дотха дезаш хинаран 4100 тонн мара ца хьанача. сом — 2643 тонн, плал 2300 тонн хинача, кӀа — 100 тонн. планагӀа лахрӀа хиннача 50 тоннана кеттел.

7 октябре, СССР Конституци тӀаййца хьалхара шу дузаш кхоачашйир итталагӀча пятилетка диь шера план. Уж толамаш даха вӀашгӀехьдаьннад парте XXV съезда я цун тӀехьагӀа хиннача КПСС ЦК Пленумий а решенеш кхоачашьяра совхоза администраце, партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша боккха организаторски политически болх баь бахьан долаш. планаш задеш а тӀаийца декхараш а кхоачашдара боахама болхлой, специалисташа, гӀулакхоза тӀагӀерта къахьегар бахьан долаш.

Паччахьалкхен планаш социалистически декхараш кхоачашдӀра коллективана гӀо дир совхозе чаккдаьхача, тӀаьатта декхарш кхоачашдаре тӀадерзадаьча гӀулакхаша. Лакхача хьувиаьяна кӀийле йола деррига агротехнически болхаш хинналхь а дина а чаккдаьхар. ДикагӀча хана аьхар зиба ерига баьцдаарий культураш дӀаюртйола лаьтта. хӀара гектара тӀа 20 центнер минеральни удобренеш а товсаш аьхар бешарча гаьний мутӀарашта юкъера йоакъаш. ХӀара гектара 2000 кубометр хургӀолаш хий техар, ханнахьа а дина а дӀоеӀар бешаниашкара сомий гаьнаш, уж ерригаш а хьалхарча классах яр.

Планаш кхоачашъеча доккха дакъа даьхо совхоза механизатореша. Хаьал хьалха, 10 февраль тӀакхоачаш деррига болхаш дина а деш. тоайир тракторш юрт боахама машинаш.

ЧӀоагӀа терках тӀабахийтаб совхозе лаьтта лелвдара. культура лакхьяра, зенаш деча тӀамащцея лаьараншон лоаттабеча къоасама. Оасара баьцашца лоаттабеча къоасаме шерра вайда нийбаьб гербицидех кохаш, томаташ, горох хӀайийнача, хӀаьта иштта сомий бешемаша. НаькъеӀ йистошка, сантарешка ашйӀни тех дийхад.

Лаьтта леладара культура лакхьярех 1978 шера районе хьалхаре моттиг яькхаьо совхозо, хӀаьта совхоза балха итогашта а аз чӀоагӀа дорахӀаме хилар. Агротехникаьа лаьтта леладара культураьа санна терках тӀоахийтаб администрацьа а общественни организацеша а дукха къахьегам чулоацача процессашта механизаци яьа кхочебенах лешашта». «ТӀехьебуттарг боашаш бе болх». «ХӀара хьаьча — дикала Знак» яха чакхдаьлар...

хьадаьчегӀа шерра йоадаалар социалистически яхь. Администрацей профсоюза болхлой комитетом чӀоагӀъяча 1978 шера хиннача социалистически яхьа услювишна чулоацар совхозе беча молагӀча балха тӀа котвалелачоа материальни а моральни а гӀойленаш яр. Хан-ханнахьа йора социалистически яхьа итогаш. котбаьннарашта совгӀаташ, карара кара тела Ше хьаьпелаш. Сийлен грамоташ телар.

Социалистически яхьа итогаш шерра дӀаяхкайаьора вен вепайоазон тӀа. Хан-ханнахьа араьоатар «молнеш» къахьегама листоваш, «Социалистически яхьа экран» яха газет, цар тӀа шерра йоцар хьалхалаттарий опыт, гучадоахар кхоачамбоацараш. 1978 шера итогех «Коммунистически къахьегама ударник» яха цӀи дӀахо йитан керда елнеп 178 сага я. Царна юкъе ба болхлой Гапаева Мадина, Мургазова Мариям, Садыкова Букка, Калаева Румен, кхыбараш. хӀаьта иштта трактористаш: Сапарвеа Аьиди, Умаров Сулейма, Тургаев Мугуш, Сельмурзаев Шахид, Дагаев Ӏаьа, кхыбараш.

Кхаь бригадана йитай «Коммунистически къахьегама бригада» яха цӀи. Царна юкъе я сомак баьцдаарапш кхедара ахе шера план кхоачашъяь НГӀАССР Лакхехьарча Совета депутат Тасурнаев Молат керте лаьтта бригада. Цу бригада коллективо чубенаб планагӀа лахргӀа хиннача 3356 тоннана меттел 3360 тонн сом, планагӀа (ахе шера йоагӀар) 2404 тонн диннача 3040 тонна баьцадарш.

КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК карара кара тела Ше байрахх шоашта кхоачагӀа а хьожалрех а шоай коллектив ВДНХ-ерча Ерригсоюзни Сийлен улга тӀа лакхарех а чӀоагӀа хьилар айдена ба совхоза къахьегархой.

Шоай къахьегама иштта лакха мах барех гӀадбеха тха коллектива членаш шоай бернга низ тӀабахийта къахьегаш ба дахьа толамаш дох да далийтара а кердача шера лакха хьувиъам тубера а. Ханнахьа а дина а 15 февраль тоаь яьхай тракторш, юртбоахама машинаш. Лакхача агротехнически боараме чаккдоакаш да бешамашкаре балхаш, хий диллад. Кертера оахаи деш йоаттӀача тайпара органически а минеральни а удобренеш яхкай.

КПСС ЦК ноябрьски (1978 шера) Пленума решенешта а партен правительствах деначе доккхача совгӀата а шоп луш, коллективо 1979 шера социалистически декхар тӀаийцад план 4340 тонн йолча кхе а даь 5500 тонн баьцадаареш чуде. сом план 2530 тонн йолча 2700 чуина.

СССР Конституце шолагӀа шу дуза ди, 7 октябрь тӀакхоачаш итталагӀча пятилетка план дерригача хьоккхамашта кхоачашьергья коллективо.

Ш. ДАНИСУЛТАНОВ,
«Новосельский» совхоза болхлой комитета председатель.

Кердадараш, событеш, фактош

ЦЕЛИННИКАШТА КАРАГӀДАЬННАЧОА ХЕТАЮ

Тъхьа ехь шу даьннад эрий даьди лаьтташ карадерзаде дӀадоладенна. Укх денношка Казахстане столице — Алма-Ате — хьайийллай целинникашта карагӀдаьннараш гойташ йола Ерригсоюзни выставка. 250 соагӀа болча живописцаша, скульпторша, графикаша (царна юкъе ба целинера хьалхара художникаш) шоай балхаш хьахьокх цу выставке. Эггара чӀоагӀагӀа наьха безаш тӀарахаш да 1954—1956 шерашка (эрхьаццаре, целина карерзаеча эггара халагӀа хиннна шераш) дь балхаш. ХӀанз уж эггара дезагӀа дола историко-художествени документаш а хиина дӀаэттад.

Уж произведенеш СССР, РСФСР, Казахстана художникий правлене Совоаща лаьча решенешка хьежжа, хӀанз Целинограде хьалхьеш латтача кердача музее дӀаоттадергда. Цигача дӀаоттадеха цар вай мехка гӀолла гобоаккхаргба эрий даьда лаьтташ карадерзадеча даьхача толамехи целинникий тахканарча вахаре дувцаш.

Петр ГАВРИЛОВ.
(АПН).

ДОЗАНАЛ ДЕХЬАРА

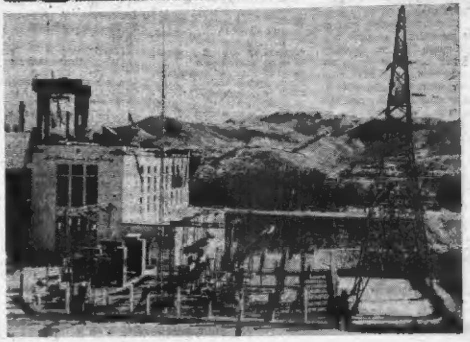

Афганистана Демократически Республика правительства дӀакхайкаьча мохк кердабаккхара хьалхахьарча шеррача программа тӀа белгалдь да доттагӀал долча мехкашкара, цу даькъа Советски Союзера а гӀулакхаш дӀахо дегӀадоаладелгех чӀоагӀделгех.

СУРТАШ ТӀА: СССР новкъостал а деш Джелалабадски ирригационни канала тӀа хьалхьаь гидроэлектростанци; гидроэлектростанце машинни зале.

ТАСС фотохроника.

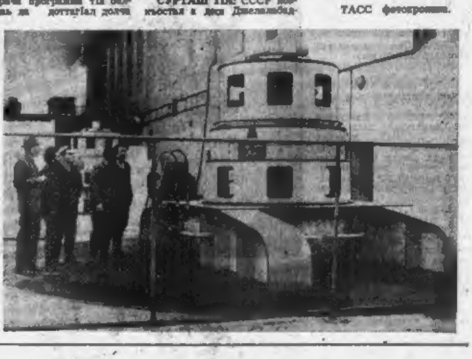

ДУНЕ — ЦХЬАН КӀИРАГӀА

ӀАРБИЙ ДӀАХО КЪОВСАМ ЛОАТТАБЕШ ЙА

Ӏарбий халкъий буьхьтӀехьанна капитуляциш барт вӀашагӀболлача хала шийга уж Ӏехадулургда мотташ вар египетски президент Садат. Цо оалаш бувцар, бехказа вала гӀертар шийх тийжа болх машарна гӀулакхаш тоадаре бода наьь ба аз гӀерташ. Цо кхерам тӀатуьсар, шинтаьа йора Ӏарбий дуне декъадалийта гӀерташ. Бакъда, цул демагогически къамаьлаша, муда санна тийшача балхах бехна хӀалхара вала гӀертаро цунна гӀо даьнар. Верригача Ӏарбий гӀулакхна Садата балча тийшача балхах доагӀар цу сакхьете хила доладелар.

Укх деношка Багдаде хиннача Ӏарбий мехкий кхача мехкашкарча гӀулакхийи экономически министрий конференце тӀаийцай хӀанзарча египетски режимана духьала тайп-тайпара политически экономически санкцеш лелаяра хьакъехьара 23 резолюци.

Цу тайпара ши духьа йоацаш хьахьокхаш йолча Ӏарбий цхьоагӀонна, египетско-израильски барт массане хардахьа лоархӀаш хиларо бегашта а доацаш юрзагӀа яьнихай садатовски режим. «Файнэншл таймс» яхача английски газето белгалдоаккхад ма-хилара Египтайа хьалхашка эттаб хӀара шера ВӀашагӀкхийттача Штаташкарчул диказа дукхагӀа Персидски заливерча мехкадьтта доаккхача паччахьалкхенашкара хулаш хина гӀо дӀадалара бола цӀенхашта кхерам хьалхашка эттаб Египтана.

Садата цунна гонахьера гӀоза чӀоагӀа юрзагӀбаьнна кхерам бе шоай халкъах. КӀал кӀийле йоацаш даш Израиламца тийнача балхах вӀашагӀбеллача барто палитулянтски накъа духьала дола чурча политика низаш хьалхьоацара новкъостал деш хургашларах кхераш хилар. Бакъдараша хьахьокх хӀанз Египте доллар аштта дола.

Египта къонан прогрессивни (аьрдехьарча) парте председателла, цӀинеза йолча политически общественни деятела Халед Мохи эд-Дина Ӏарбий халкъаш дукъа кӀал оттадара тӀаберзабаь долча кхаьннена Вашингтона, Тель-Авива. Канра юкъерча барта дукъал къовсам лоаттабергбола шерра фронт вӀашагӀйоллара тӀехьара болам дӀаболабе тӀакхехаш Кхайкарал даьд.

Садата тийшача балха духьала къовсам лоаттабеш Египта ише - президенташ хинарех вуь а ва.

СИЙЛЕ ЙОАЦАШ ЙОЛА НАТО ЮБИЛЕЙ

30 шу хьалха малабуйнарна пропагандисташ боарам боацаш чӀоагӀа хестадеш бар 4 апреле Вашингтоне кулгаш яддь дола НАТО блок вӀашагӀйоллара хьакъехара договор. Цунах «демократе дерзергьарьаьннна цӀи а таллар. хӀаьта американски президента Трумэна кхыметтел «вай беррагача гражданашта кхы а правегӀа дола вахар Ӏалашдергда» цу блоко а яьна яр.

Къилбеседахлантичесх агрессивни чулоацаш цу хала хьагучабьаннар Советски Союзо. Из чӀоагӀа хьалхагӀа Советски правительства лоархӀача меморандума тӀа хьалхадаьккхар дуненна доал де гӀертача державий англо - американски группировка дийтато хилар де ца тугача паччахьалкхенашта кхерам тӀалоаттабе лерхӀаш из хилар. «Керда тӀом хьоабе чӀоагӀа хьаьттдолаш болча тайп-тайпара тӀом безарашта наьха сатем боабера. нахага сагот дайтара, тӀема истери дӀайоарзайтара цо новкъостал дергхилар».

Цул тӀехьагӀа дӀадахача ткъаьитт шеро теппаш бакъдир из иштта хиннилга. НАТО балхо чӀоагӀбир дунен халкъашта юкъера кхоккаш «шийла тӀома», хӀаьта паччахьалкхенашта юкъе хиина лертӀа буззамаш доьхарген цӀакха ца хиннача боарамех герз Ӏоадаргех кхоачадир гӀулакх. 1949 шера дена 1978 шерага кхачалца йолча юкъа НАТО доаьъоахкой долча мехкий тӀема расходаш шера 16.7 миллиардагара 189 миллиард долларга кхоачаш лакхьенный, вешта аьлча иттаза соагӀа. ХӀаьта цу юкъа НАТО мехкаша тӀема гӀулакхашта дӀадахийта ахча астрономически цифраша лархӀа деваш да — 2,6 триллион доллар.

«Вай берригача гражданашта кхы а кравегӀа вахар» аьнна. Трумэна денна доа хӀанз НАТО болх беш йола ткъаьитт шу дизачул тӀехьагӀа нах бег боаоаш наьна хӀана санна да. НАТО членаш йолча паччахьалкхенашка тахан хьаба болх боацаш 17 миллион саг ва. Цу мехкашка цар хадданза гера Ӏоадеш хилар бахьан долаш тӀехь-тӀехьагӀа дегӀаух инфляци, цига а эггара чӀоагӀагӀа йола валютно - финансови кризис.

Сийле йоацаш йола НАТО юбилей йолча дийнахьа дунен халкъаша хьадех из дӀакхар. Уж чӀоагӀа лерхӀаш ба «шийлача тӀема» хала ханаш юхаккоачаргйоацаш де мел мотар де. Дунен халкъашта юкъера кхоккаш кӀаьдбарах хьахулар дайна дола уж чӀоагӀа тӀехьа да вӀашн цхьана гӀулакхаш леладелга дегӀадоаладарах гера Ӏоаделга юхатохарах.

ПЕКИНО МОАСТАГӀАЛ ТӀЕХЬА ЯЬ КЕРДА АКЦИ

Социалистически содружества мехкаш - чӀоагӀа огӀаь дугаш хӀама хилар Советски Союзаца моастагӀал лаьца Пекино яь керда акци. СССР-ан КНР-ан юкъера доттагӀала, цхьоагӀон, дӀаюха гӀо дара Договор сецадара хьакъехьара китайски лидераша яь решене дунен прогрессивни общественносто лоархӀ Китай маоистски кулгалхой политически хуьцабалара дола цхьаькха цхьа тешал санна. «Пекински кулгалхой тийшача балха аӀашарагӀа бела керда чут я из, — белгалдоах «Руде право» яхача чехословацки газето. — Цунца цхьана КНР антиимпериалистически позицеш тӀара бокъоаца дӀаьяьна хилар. Пекин НАТО лагеречча гера дохнарашта тешаме захалчи хилар дӀахьокхар духьа Пекин США-и НАТО яхача паччахьалкхенийн а оагӀорахьа яь реверанс а я» яхаш.

Советски Союзаца Договор доаду аьна, Пекин шийн оагӀонгахьара хьанхайнадаро дерригача дуненна хьалхашта цӀаькха а хьахьехар - хӀанзарча китайски кулгалхой политически никъ великодержавни, гегемонистски гӀулакхашца, кхыча мехкахи халкъехи доцш ца хетарца, дуненна доал да гӀертара хьакъехьарча цар планашта духьала мел долча хӀаманца моастагӀал хиларца белгалбоалаш болча.

«Нян зан» яхача вьетнамски газето ладу китайски лидераш КНР вӀашагӀъеллачул тӀехьагӀа китайски халкъ доладеннача наькъа тӀара баьнаб яхаш. «Уж барта бахаб ВӀашагӀкхийттача Штаташца, Японеца, ерригача империалистически лагераца, агрессивни тӀом кьоабаьб цар Вьетнама духьала, уж духьала ба дерригача дунен тӀарча революционни низашта».

Пекински лидерий гегемонистски гӀулакхех дика кхета а кхеташ социалистически мехкашкара халкъаш цунца цхьана маоисташ фунагӀа а де гӀертарах. Советски Союзаца кхыча социалистически мехкашца вошал тӀехьа дӀа-юха гӀулакхаш леладьча шерашка Ӏоадаь дина мел дар китайски халкъа дикдалийта гӀертарах царна хетар хургдоацилгех тийша да. Китайски халкъо аргда цу хьакъехьа ала доагӀар.

Г. ШИШКИН.
(ТАСС).

Кхомбарах хьурматдарах тӀехьа

ЛОАРХӀАМЕГӀДОЛА ДЕКХАР

«Сунжанефть» НГДУ коллектива хьалхашка латтача эггара экономически лоархӀамегӀча декхарех да балха дихади эффективности лакхъелга. МоллагӀа а боахам экономически дегӀабоалабелга дувца йиш яц доал ца дарца, хӀанз а тоъал нийслушдолча кхом ца барца хоадмболаш къовсам лоаттабеш ца хуле.

Кхомбара дешаш экономически хинна ца Ӏеш, политически а да. Тха производстве мел долча хӀамах кхом беш пайда эцилга тха керттера декхар да.

Коммунизма материально-технически бара хьакхоладеш лоархӀам болаш я кхомбара, материальни ахчан, къахьегама ресурсех хьурмат деш пайда нийбара режим.

Мехкадьтта доаккхача кӀезигдуш латтача, скважинаша йитанскьо хий тӀадуьлача хьалашка мехкадьттех газа юкъерча энергетически балансе мел лоархӀам болаш я кхета а деш «Сунжанефть» НГДУ коллективо де мел дезаш дар ду алав кхоачашъелга Ӏалашдара. Цу даькъе боккха лоархӀам болаш да мехкадьтта доадарна къовсам лоаттабар. Цу деша лоархӀам къаьстта лаккхелар партийни собране доагоаенергетически ресурсех кхомбара дош дийцачул тӀехьагӀа. Йоккха торо я тха болх ца беча фондерча сиваьнналта буруьв тохар. Цу гӀулакхо кхы тӀа а дукха мехкадьтта даккхийтад.

Мехка энергетически балансе кӀезига лоархӀам болаш яц электроэнерги. Тха предприяте дукха электроэнерги кхойташ йола мероприятеш уттаю хӀара шера. Групповой установкаш кустовой насосни станцеш электрически Ӏалашъяра схемаш, электродвигателаш трансформаторш хувцаро а цу тайпара кхьйола мероприятеш чакхъяьхаро а укх шера 491 эзар киловатт-сахьат электроэнерги, 35 тигоналорий йоаьала энерги кхойтай.

Вай хахарча производстве, кхомбарех хьурматдарех гӀулакха юкъе доккха дакъа лоац къахьегам Ӏалман лардаш тӀа баккаро, рационализацеи изобретательствоаи. 47 мероприяти балха юкъехьаро «Сунжанефть» НГДУ коллективата духьал дӀадахача шера 30 эзар гарта сома кьахи паччахьалкхен средствай кхойтар, хӀаьта производствана 66 рационализаторски предложени юкъьяхьаро 39,8 эзар сом кходелтар.

Предприяте кхомбарах хьурматдарах тӀахьокмах лоаттабеча доккха дакъа лоац халкъа тӀахьоккмах группаша постанеш. Къахьегама тайп-тайпарча участкашка болх беш болча цар бӀаргах тувлаац производстве ледарло нийта цхьаькха а котгьш.

А. Д. Шуляк керте латтача халкъа тӀахьокмахой коллективо дукха болх баьб мехкадьтта эсхьа ца доадайтара, материалехи инструментехи кхомбеш пайда нийбара, транспорт дӀа-юха нийсъярах цунах дерттӀа пайда нийбарах тӀехьа къовсам лоаттабеча.

Кхомбара хьурматдарах дела вӀашттӀехьдаьакха да сивзлинналата капитальни ремонт ега бригадашкь. Къахьегама хьалхайтта методаш балха юкъехахьеро духьал мастера А. М. Махнычева бригада торо хилийтай кхаь шера 20 эзар сом гарта ахча кходе.

Бакъда, капитальни ремонт ега ерригача а бригадаша цхьатарра пайда нийбац балха ханах. Цун масал да кхерарча хана дийнахьа а бус а болх беча метте буруш тохара бригадай сменай коэффициент 1,6 мара ца хилар. Цу гӀулакха цӀенхашта йоаьхо е эза тха партийни комитето а администраце а.

Йовхала-энергетически ресурсаш йоаьра лоархӀам болаш дола бахьан да поселок Карабулаке мела хий ца тоъаш хилар. Из ца тоъаро поселкана отоплени ега дукха технически хий доаду хӀаьта цо хий дӀоехдеча газ массех хаза дукхагӀа йоагӀе езачи оттаву. Хица поселок Ӏалашъелга тоадар оаха дехарех хӀама хилац.

Б. ВЛАСОВ.
«Сунжанефть» НГДУ партийни секретарь.

ДЕШАРХОШТА АТЕИСТИЧЕСКИ КХЕТАМ БАЛАР

Вай парте идеологически балха керттерча декхарех цаІ да советски кагирхошта коммунистически мировоззрени лар.

Социалистически общества хьалашка кІоргга кризис хинна ба ды. Советски Іаьдал латтача шерашкахь вай мехка хинначу социально-экономически, общественно-политически, культурни хувцамаша араккессаб ды материальни духовни вахара эггара лоаркІамегІарча сферашкара. Вай хьалхь материалистически мировоззрене доалду керда общество.

Цхьабакъда, бахача наьха цхьадолча даьнъа сакхетам чу хІанзарчов долаш да дынах юхедисараш. хІанз а хьахинна яьшнаяц йоахаргйоаца атеистически уйлаш. Цудухьа чІоаггІа лоархІаме да кхуаш йоагІача тІехьенна Іилма - атеистически кхетам лулга чІоагІдар, дешархошта юкъе ена атеистически пропаганда эффективность лакхъяр, хІана аьлча, сага мировоззрени цо школе дешача шерашка хьахул.

Керда саг хьакхевечара школа Іалаьмате бокхха лоархІам белгал а боахаш, А. В. Луначарске яздаьд «Додаш да вдамий тоатол, из доде воахалашка гІолла, цудухьа кердача воахалаша дІаяц дукха эзараш дитча цоахалаша Іоадаьрех наьхе мел дар, аьха цуна цхьана дІаяц предрассудкаш, лазараш, айпаш, эрригта нувхаш, деррига бІехадараш,— миччахьа цхьанахьа маьхердар мара чакхдоалийтаргдоала луттарг оттаде деза. Цу тайпара дола луттарг хулалургда алхха школах».

Дешардой Іилма материалистически мировоззрени хьахилийтара чІоаггІа лоархІаме ва хьехархо. Кхетам луш вар ше хила веза кхетам болаш.

Цудухьа Сунженски районна школай партийни, комсомольски организацей идейно-политически балха чулоацам кердабаьнаб. лакхбеннаб цун лоаркІам. чІоагІагІа тергам тІаахийта баьннаб цун формашта. Из денал долашагІа а тІагІертта а бу хІана.

Карабулакерта, Галашкарча, Орджоникидзевски юкъерча школашка болх бен семинарски группаш я. бетта-бетта арадувл пенгазета «Атеист». цо новкъостал ду хьехардой атеизма теорех йола знанеш шеръяра. Хьехархой кхетам ба административни наькъаца дынах тешара бокъо йоаньй аьнна. дынах тешараш кІезигдургца хиларах а дынаца вашар хургбоацара школьникашта кхетам баларе керттердар цар идейно - политически боарам лакхбелта хиларах а.

Района школашкарча эрсий меттел литератураи хьехархоша дынан суеверш харц хилар дІахьокхаран кхетамца пайда эц фактически материалаш. Истори хьехараша шоай урокашка дешархой тергам тІаукэ общество дегІаалара эррига хашашка ды реакциони чулоацам болаш хинна хилара. цар дувц дешархошта шинаэо крепостной строй а капиталистически ютІкъам а хьалхоаланаш хинна хиларах. хьало лоаш хила деза цо. тІаькха къековдийнахьа паргІатдарга цо ялаш къахьегамхой Іеха а бeш.

Биологе хьехархоша шоай урокашка критика ю хьайбаьи баьцоагІайн тайпаш цІаккха а хувцалуш а дац. хІаьта дунен тІа мел дола хІама. саг ше а тІехьа дала а кхоллад ялаш дынац хьалха латтараша дувцараша. Шоаш баьклуагла дІагойт хьехархоша дикагІа хьувкъаш дола юртбоахама культурайн лакхагІа продуктивность йолча хьайбайн тайпаш колхозашен совхозашен доладеш хиларах дола масалаш а кхувлаш.

Физика хьехараша дувц дешархошта дуне материальни а да. дунен тІа мел дола хІама цар школе Іомадеш долча законий ларда тІа дашха йоаш йолаш а да ялаш. Цар денгара денга таргабут дешархой материалистически идеяшта, тІехкьара а парех бокъонца бола атеисташ бара.

Бераш школера чухйилачул тІехьагІа хоадамболлаш болх бу дешархошта атеистически кхетам балара галашкински, карабулакски, орджоникидзевски юкъерча школай хьехархоша. Из болх бара цар пайда эц тайп-тайпарча формах: беседаш ю, лекцеш еш, книжкаш дешарий конференцеш атеистически сайренаш ю.

Дешархой хьакъала а цар уйлашта а чІоаггІа воздействи еча атеистически кхетам балара балха форма я «Художникаш дына духьала» яхача темах № 1 йолча Карабулакски юкъерча школе вІашагІъеллача лекторски группо. Школе хан-кхаьнахьа арадувл «Къона атеист» яха пензгазет. болх бен я къоначча атеиста кружок. «Овод» яхача Войнича книжка яетаь кинжкаш дешарий конференци яьй. «Іилма тамашенаш дына тамашенаш», «Фуд теша везар, фуд тахка дезар?», «Іилмаца доттагІал долчоа дааьла эмиц» яхача а кхыча а темаех сайренаш чакхйоах.

Дына харцонаш гучайоахача книжкашта шерра пропаганда ю школьни библиотекараша. ХІаьта каст-каста го йоаш я библиотекай балахой школьникашта тайп-тайпарча атеистически темаех къамаьлаш деш а. Цу деррига а района гІо даьд дукха во гІулакхаш юкъера дІадахара. Масалá, тІехкьарча хана вІалла хиннаяц тха юрташка кхеташ йола саг маьре яхийтар, саг йодаяр, урдув далар, цу тайпара дола кхы тІехьадисараш сагина дола гІулакхаш леладаь моттигаш.

Т. ХАШАГУЛЬГОВА,
КПСС Сунженски райкома пропагандан агитацеи отдела инструктор.

Вахар дІаьхдераш

Укх деношка дукха нах гулбеннабар Грозненски шурий совхозе. ЦІеча ЖІарга республиканийски обществан комитето цига а чакхдаккхаш дар донора Ди. Цига даьнъа лоацаш бар райисполкомашкарча донора Советий председателаш, ЦІеча ЖІарга районашкарча обществай комитетий председателаш, районашкарчен, городашкарчен, участкови больницашкара керттера лораш.

Победински участкови больница тІа хьалтеха доахк «Марша доагІалда шо, донораш!», «Вахар дІаьхдераш, шун сий ма-доаллда!» яхаи ихьдолен плакаташ. лоаунгаш. Дукха да укхаза донорех лаьца дувцаш дола тайп-тайпара бюллетенаш, витринаш, стендаш, альбомаш, хоза яийчдаь пенгазет. Цу больнице бІаь совгІа донор ва. Царна юкъе тІкъаьх совгІа СССР Сийлахьа донораш ба. Сийлахь-боккхача Даймехка тІема Іазапхочо, № 5 йолча школа-интерната хьехархочо Т. Я. Беломожнос, совхоза сварщика Е. К. Волкова, МТФ бригадира Умалатов Джаппара, гІишлонхочо В. И. Ченчика, медсестрас, Сийлахь-боккхача Даймехка тІема довнъошхочо А. Д. Суздальцевас, кхыта, 160 совгІа волча саго кІезигагІа лучо пхезза а дукагІа лучо пхийттаза а дІаденнад шоай цІий. Ясаев Іабдрахман, Абдулазимов Муса, Шавгалиев Расьян, Умарсултанова Марха, Адаев СейтІаьла, дукха кхыбараш.

ХІаьта цу дийнахьа больнице шоай цІий дІадехар 200 совгІча саго.

Ф. ВЫСОКИН.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

СССР ХАЛКЪИЙ СПАРТАКИАДАНА НАКЪАДОЛХАШ

1979 шера июль бетта Москве хургья СССР халкъий ахкнарча VII-гІча Спартакиада финальни старташ.

СУРТА ТІА: ахканарча Спартакиада эмблема.

* * *

— Са эррига уйла хІанз кастта хургдолчоа тІаерзаьл я: чІоагІа безам ба са СССР халкъий ахканарча VII Спартакиаде дина даьнъ лаца, — йоах Іадсаьнх кхоссара дунен халкъашта юкъерча класса спорта мастера, дунен рекордсменка, 1978 шера СССР Кубок яьккхача Лосаберидзе Кетевани.

1978 шу спортсменка вахаре эггара доккхагІа ираз кхаьча шу хилар. Духхьал цу шера цо шу юнъеденнапчул тІехьагІа юха а тренировкаш а яь боккха толам баьнкхар цо. Европа хьалхале къувсаш Ковентри яхача английски городе хинначa лаьшка Лосаберидзе Кетевана командин дачето континента чемпиона цІи яьккхар, шийна турнире йиълагІа моттиг а йоаккхаш.

ЧІоагІа низ тІабахнйта тренировкаш яр бахьан долаш спортсменкин новкъостал хилар юха а шийна низах тешаш хила. Гонзал шаьрлуш йоагІар, оргайоалаш тоалора техника. Немецки городе Ростоке хиннача социалистически содружества мехкий хьалхле къийсоча яхьашка тбилисски спортсменка котъяьлар. ХІаьта 50 метр йолча дистанцегІа цо дунен рекорд оттайир — 322 очко.

ТІатеІа тренировкаш ярах хьахиннар — СССР Кубок лоэзаеча Лосаберидзена мегар 50 метр дистанцегІа ше яьнкхача дунен рекордал тІехьила, воркІ очко сов а йоалаш (329), хІаьта цо яьккхар кхы а эррига совнаш йиъ котало.

— Сона хет спортера гІулакх чакхдала хІанз а сай таьна да аьнна. СССР халкъий VII-ча Спартакиаде, сона хотачох, из дІахьонха а могаргда сона, — йоах спортсменка.

СУРТА ТІА: Лосаберидзе Кетеван шийна учепикаца Шиошвили Александраца.
М. ДАТИКАШВИЛЕ сурт.

* * *

Дерригача дунен тІарча гимнастика дукхаезаш болча наьх дика йовзаш я цІи хезача Советски спортсмена А. Дитятина цІи. Дика толамаш доахаш дІайихьай але йиш йолаш я Ленинградски гимнаста Дитятин Александра дІаяха сезон. СССР Кубок йоаккхаш хиннача яхьашка тешшаме котало яьнкхир цо, цул тІехьагІа толаме, даьъа лаьцар французаски городе Страсбурге хиннача дунен чемпионате. Планета чІоагІагІа болча гимнасташца къувсаш Александра яьккхар абсолютни хьалхален теза медаль, дунен чемпиона — сборне гІолла волча шийна новкъоста Андрианов Николайнен доазол арахьарча спортсменашта юкъе чІоагІагІбарех волча японца Эйцо Кенмотцунан хьалхара моттигаш а юташ.

Цул тІехьагІа бразильски городе Сан-Паулу хиннача дунен Кубок яккхара яхьашка мехка сборнена керттелаттар Дитятин. Укхаза талант йолча гимнасто ялх совгІат даьккхар, цу даьхьа шиъ доше дараш а долаш — абсолютни хьалхле яькка рахи кольцаш тІа упражненеш ярахи. Александра 21 шу даьнна, из Ленинграде вахаш а ва, цо тренировкаш ю Ярмовски Анатоле хьалхленца.

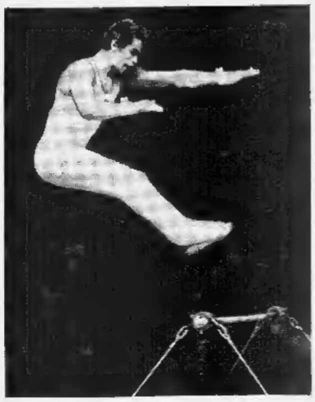

СУРТА ТІА: Дитятин Александр перекладина тІа упражненеш еш воал.
И. УТКИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

БАГАХБУВЦАМАХ БОЛА КІОАРГА ТОХКАМ

Укх тІехьарча шерашка Іилмо дукха даьд нохч-гІалгІай багахбувцамах дола тохкамаш. Турпала эпосах монографи кепатехай У. Б. Далгата, пьарт-оргтхой палащашта тохкам баьй А. О. Мальсагова. ХІаьта дукха ха йоаццаш кепатеха арадаьннад багахбувцамах яздаьй И. А. Дахкильгови книжка [1]. Цу тІа Іилман наькъагІа тохкаш да исторически дувцах дола шира дувцараш. Книжка автор дукхаьа шерашка тохкамаш деш хьаьоагІа нохч-гІалгІай багахбувцамаш литературехи лаьйа. Дукха статьяш я цун эрсий, гІалгІай, нохчий меттала Грозне, Ленинграде, Уфе кепатеха. ХІаьо арадаьнча книжка И. Дахкильгова яздаьчарех пхелагІдар да. Ши шу хьалха цо кепатеха дар вузий студенташта лаьрхІа боккхача лоархІаме багахбувцамах дола учебник. Вайнаьха багахбувцама дукхагІа йола жанраш, пхьадолча даьнъе, Іилмо теха я. Баньва. хІаьлаьца цхьаькха терко яьхиннацар нохч-гІалгІай ширача дувцарий (преданей). ХІаьта, автора белгалдечча тайпара, йоазув доацаш хиннача вайнаьха къаьстта дукха хиннад уж шира дувцараш, хІана аьлча, наьнаш вахарца хинна теркаме хІамаш кхуош йоагІача тІехьенна дІахайта дезаш хинна хиларех.

Исторически фольклор юццаш автора вайна хьахойт ширача дувцарашта юкъе бокъонца хинна исторически хІамаш атта гучадоалаш доьлийта, хІара дувцара исторически оала гучабаккха хала долга. Ширача дувцарашка, ха-замах йоахалех бокъонца на хиннар а фантастически дар а юкъе мишта додаш хиннад хьахьокхаш ва автор.

Революци яьалехьа а советски эзмалахьа а эрсий, нохчий, гІалгІай меттала мел даьча багахбувцама йоазонех пайда эйца ца Іеш, И. Дахкильгова архивашкара я ихьхагга хьаэцийташ а дукха багахбувцама тексташ Іоаяьй. Цу тІа автора говзалца пайда эйцаб исторически тохкамех а. Тексташи Іилман тохкамаши вІашкадигарца книжка тІа кІоаргта техка да шира дувцараш. Исторически цар бола овла гучабаьккха ца Іеш, автора цу дувцарий эстетически боарам а къоастабу советски фольклористико оттадаьча декхарашка хьежжа.

Книжка тІа да доакъош: чудигар (введение), пхиъ корта, заключени, йоккха библиографи. Хьалхарча керта тІа автора тохкаш да тайпа, тукхам, къам хьадаларах дола шира дувцараш. Цига къаьстта чІоагІа терко яьй вайнах кхыча къамех хьабаьнаб яхача дувцарий. Цу тайпара мотиваш багахбувцам тІа хилар хьадоагІаш да, автораьга хаьттача, нохчий а гІалгІай а тукхамаш кхыча халкъашца хетта оагІув болаш хинна хиларах. тайп-тайпара къамаш цІийца вІашкий увш хиларах.

Къам хьадаларах долча вайнаьха дувцарашка къаьстта хьаржачарех а нохчий, гІалгІай Іарбех хьабаьнаб яхаш дола мотив. Цу тайпара дола хІама пхьаькха исторически оала боацаш долга гучадоакх автора. Вайна хьагойт Дагестанера баьнна вайнаха юкъе бусалба ды дІабаржача хана, вайнах Іарбех хьабаьнаб яха хабараш а цигара хьаьнхача моллаша вайнаха юкъе дІадоаржадеш хиннилга. Из цар хІана деш хиннад аьлча, баьде боахнаш хинна нах Іеха а беш, цар хьалхара дай бусалба ды арабаьнкхача къамах хиннаб аьнна, тешабар, цар бусалба ды сихагІа дІаяцийтар духьа.

ШоалагІча керта тІа хьахьокх вайнаьха багахбувцам гІа исторически бокъонца болаш хинна нах мишта бувц. Автора нарагІдаьннад багахбувцама тоьал дукха бола турпалаш исторически персонажаш йолга хьахьокхе, цар гІулакхашка гІолла цу замалахьарча вайнаьха вахара тайп-тайпара оагІонаш вайна йовзийта.

Вайнаьха тукхамий кхыча къамашца тайп-тайпара бувзамаш хиннилга хьахьокхиш ба книжка кхоалагІа корта. Гуржий, адыгий, хІирий, Дагестана къамий кепатехача багахбувцама цхьацца йолча текстех пайда эц автора, баьчда, цар уж тексташ эрсий меттала кепатеха дукха ца хилар бахьан долаш, автора цу торонах бизза пайда эца йиш хиннаяц. ХІаьта а шийна кара мел кхаьчача материалах автора хьахьокхаш а нохч-гІалгІай багахбувцамен кавказски кхыча къамий фольклорен вІашни йола юкъаметтигаш. Кавказски къамий фольклора юкъа йола дукха сюжеташи мотиваши гучаяьхай автора. Цо хойт вайна тайп-тайпарча къамех бола къахьегамхой вІашни доттагІал боча леладеш хиннилга, вІашни къехкаш ца хиннилга, доттагІал чІоагІдеш хьабахкалга. Къамий вІашни хиннача бувзамех хьадаьнна беркат гуш да автора цар багахбувцамаш а вІашни нийна хиларах.

Нохчашта, гІалгІашта юкъе феодализаце процесс мишта дегІайоагІаш хиннай, гІумкий, адыгий феодалашта духьала вайнах мишта отташ хиннаб, эра укхо лаьтташ мишта карадерзадеш хиннад цар, къамаш консолидаци мишта дІаотташ хиннай яхача хаттарашта жоп луш да книжка диълагІен пхелагІен кортош. Йоккхача фольклорни материалаца автора къаьгга хьахьокх, нохчашта, гІалгІашта юкъе социальни хувцамаш мишта хиннад, бІун баьччех феодалаш мишта хулаш хиннаб, царца къахьегача наха фу къовсамаш доаттадаьд. Автора вай дика кхетаду хьалхарча замалахьа вайнах социальни хьалоашка диллача шоайла дика оргаш хиннилга, царна юкъе классони къовсам лаьттаьгах. Багахбувцам тахкаро а бакъду «единый поток» яха харц теори пхьаькха овла боацаш йолга.

Исторически фольклора произведенеш доакъошта еньъа а екъаш, И. Дахкильгова текстови анализ ярца гучадовкхаш да фаьлгий, оаламий, легендий, турпала иллей вІашни йола юкъметтигаш багахбувцама чулоацам исторически хувцамашка хьежжа хувцалуш хьабена хиннилга, халкъа юкъе леладе керда ядсалаш багахбувцамо чулоацаш хиннилга.

Автора кийса белгалдоакх, исторически бокъонца хинна хІама, из хинна хасов гаьна яьнасе, е из исторически хІама халкъа вахаре боккха лоархІам болаш хиннадале, тІаккха фольклора юкъе из дикагІа хьагуш хулга. Автора хийтачох, наьха вахара лоархІаме хиннача хІамаех да: тайпа, тукхам, къам шийна кортамукъале лороеш а вахара торо тоаеш а хиннилга; тайп-тайпарча халкъий вІашни бувзам чІоагІлуш хиннилга; юрташ ІояхнарІ ара ухка лаьтташ карадерзадар; феодализаци хилар; кхыча къамех болча феодалашца къовсам лоаттабар; тайпай бекъам ІотІехьашка а боалаш, къамаш консолидаци хилар.

Къамаш вахара мел лоархІам болаш я исторически фольклор яха хІама дувцаш, автора вай тешаду цар халкъа бола лоархІам, кхыча жанрашка хьежача, къаьстта боккха хиннилга, хІана аьлча, цу ширача дувцарашка хиннай халкъа болча йола идеалаш, къона тІехье кхевра боккха лоархІам болаш а хиннай уж.

Дына Іоткъам ширача дувцарашка мел а фу гІулакх деш а ба яха хІама дувцаш, автора гучадоах цу дувцарашта юкъе язически а, кераста а, бусалба а мотиваш нийслуш йолга, — оаламхой кхетамга хьежжа хулаш я уж, — бакъда, кертерча оагІонгахьара хьежача, ширача дувцарашка дына Іоткъам къаьстта кІезига хиларах лаьца язду книжка тІа. Мел йоккха текстови материал хьагул а яь, вІашка а нига, автора техкаяле а, дешачарга кхайкам бу цо уж дІайоалаш латта исторически произведенеш дукхагІа а Іилман наькъагІа а дІаязъе, яхаш. Цун из кхайкам дІахозаргба аьнна хет багахбувцам безаш мел болчарна.

Іилманта диллача боккхача наьхе хинна ца Іеш, И. Дахкильгова монографи студенташта, хьехархошта багахбувцамах истории дезаш болчарна доккха новкъостал дергдолаш я.

И. АЛИРОЕВ,
филологически Іилмай доктор, Нохч-ГІалгІай пачхьалкхен университета профессор.

Критикеи библиографи

[1] И. А. Дахкильгов. Исторический фольклор чеченцев и ингушей. Грозный, 1978.

Керда книжка

Іилмахошта, пропагандисташта, студенташта, хьехархошта, кхыча дукхача наха боккха кхетам лургболаш да философски Іилмай доктора, профессора М. В. Вагабовей исторически Іилмай кандидата Х. Х. Боковей яздаь «Дезала-бытовой гІулакхашкара исэама эуламаши уж дІададхара наькъаш» яха книжка. Авторина Іадаьмате кІоарга йоалах нах идейно-политически атеистически кхетабара Нохч-ГІалгІайчеви Дагестанеи партийни организацешна Іоаь идеологически балха опыт.

А. БЕК.

ТЕЛЕВИДЕНИ

10 апрель

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — ІуйранаРа гимнастика.
9.05 — Концерт. Вильнюсера передача.
9.35 — С. Фасхарова-Мусхат. «Да» яха телевизиони спектакль.
10.50 — Балета артистий концерт. Чаккхаьлча — кердадараш.
14.30 — Кердадараш.
14.50 — Хьалхарча пятилетка юбилейга. Кинопрограмма.
15.55 — «Наьна шайла».
16.25 — «Хьехамча». Телевизиони очерк.
16.55 — «Гвенда» яхача бориш ансамбла концерт. (Польша).
17.45 — «Диала — керттера лоттам». Передаче дакъа лоацаш ю КПСС ЦК член, Украина Коммунистически парте Львовски обкома хьалхара секретарь В. Ф. Добрик.
18.00 — «Кицачара адресаш».
18.45 — «Тахан дунен тІа».
19.00 — «Сийлахь - йоккха почин». Хьалхарча коммунистически субботника 60 шу дизарга.
19.45 — «СтрогогІар». Телевизиони художественни фильм. 6-гІа серп.
21.00 — «Ха».
21.35 — Концерт. Пиестедаьнча — «Тахан дунен тІа» яха информацеи выпуск.

II ПРОГРАММА

8.00 — Передачай программа.
8.10; 15.10 — «Шахматни школа».
8.40; 9.45 — Советски пачхьалкхени арааш лардам. 5-гІа класс.
9.10; 11.10 — Дикнаьэгерг йола передача.
10.10 — Французски мотт. 21-гІа передача.
10.40; 11.40 — Обществоведени. 10-гІа класс. Къахьегамхошта коммунистически кхетам балар.
СТУДЕНТАШТА-ЗАОЧНИКАШТА.
13.10 — Лакхера математика. 3-гІа курс.
13.35 — Философи. Социальни революци.
14.15 — Вузашка деша бала шийчучарна. Математика.
14.45 — Зарок — акра.
16.45 — Василий Шукшин. Цун прозо вагІонам тІа гІолла.
17.00 — Передачай программа.
17.05 — Литературни концерт.
17.35 — «Лаьттан ала хаа доне» яха телевизиони фильм.
18.00 — «Депутатаи гІулакхаш» (нохчий меттала).
18.10 — «Нохч-ГІалгІайче гІолла». Информационни программа (эрсийн гІалгІайн меттала).
18.30 — Киножурнал.
18.50 — «Дунен халкъашта юкъера обозрени» (гІалгІай меттала).
19.00 — Футболах йола СССР чемпионат. «Заря» (Ворошиловград) — «Спартак» (Москва). Перерыв йолча хана «Бийси даьхьала кийла шун, бераш!» яха передача.
20.45 — «Хаи вахаре» яха документальни фильм.
21.00 — «Са гІулакх». Телевизиони художественни фильм. 1 серп.

11 апрель

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — ІуйранаРа гимнастика.
9.05 — Мультфильмай программа.
9.35 — «СтрогогІар». Телевизиони художественни фильм. 6-гІа серп.
10.40 — «Кинокинъбара клуб». Кердадараш.
14.30 — Кердадараш.
14.50 — «Хьа къахьегам — хьа даккхале!».
15.30 — «Къамсара Іалам».
15.55 — Страховни яхача городе пир кхулда автомобилаш йоа завода фольклорни ансамбла концерт. (Польша).
16.25 — «Шоаш дола моттиг лахйоазийта, зурмаччий!».
16.55 — Космонавтика Дента кетаць торжественни собрани. Союзни цІен Колонни залера трансляци.
18.15 — «Селкъашка». Советски кино концерт.
18.48 — «Тахан дунен тІа».
19.00 — Футболах йола СССР чемпионат. «Динамо» (Киев) — «Динамо» (Тбилиси). Коммента трансляци.
21.00 — «Ха».
21.35 — Космонавтика Дента зетаць концерт.
Пиестедаьнча — «Тахан дунен тІа» яха информационни выпуск.

II ПРОГРАММА

8.00 — Передачай программа.
8.10 — «Шоана, кий-полей!».
8.40; 9.40 — Б. Полевой. «Бакъволча сагах йола повесть».
9.10 — ПТУ дешархошта. Эрсий мотт. 2-гІа передача.
10.10 — Немецки мотт. 26-гІа передача.
10.40; 11.40 — В. Катаев. «Полка», 4-гІа класс.
11.10 — Къаьнарча Русе искусство. ЦхьолагІа передача.
СТУДЕНТАШТА-ЗАОЧНИКАШТА.
13.10 — Инженерни графика. 1-гІа курс.
13.35 — Политически экономи. 2-гІа передача.
14.15 — Вузашка деша бала шийчучарна. Эрсий мотт.
14.40 — «Вай» биографи. 1971-гІа шу».
15.45 — Хьехархочун урокаш.
16.15 — А. Н. Островский. «Гроза» яха произведени.
17.00 — Передачай программа.
17.05 — Кинопрограмма.
18.00 — Концерт.
18.35 — Литературни вІашагІкхетараш. «В. И. Ленинах дола дош» (нохчий меттала).
19.15 — «Нохч-ГІалгІайчие гІолла». Информационни программа (эрсийн нохчийн меттала).
19.30 — Іилма-популярни фильм.
19.50 — «Секта тий наькъа тІа гІолла бац ирсага бада некъ». Фильм (гІалгІай меттала).
20.00 — «Бийсе даьхьала кийла шун, бераш!».
20.15 — 1979 шера тхуакъамо маршрутех. «БІаьстанарча дене шу кхоаб».
20.25 — Вай — советски халкъ.
21.00 — В. Моцарт. Концерт.
21.05 — «Са гІулакх» яха телевизиони художественни фильм.

РАДИО

10 апрель

6.40 — «Юртара вахар» (эрсий меттала).
7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.21 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — Ашараш (эрсий меттала).
8.15 — Передачай программа (эрсийн, гІалгІайн меттала).
8.25 — Хоамаш.
8.35 — Ашараш (гІалгІай меттала).
8.45 — Дунен халкъашта юкъера обозрени (нохчий меттала).
9.15 — «Тхога язду» (гІалгІай меттала).
9.30 — «Къона замано» яха радиовыпуск (гІалгІай меттала).
10.00 — Программен хаоттамаш лаьцаш (эрсий меттала).
10.01 — «Эррига тхоронех пайда эца» (гІалгІай меттала).
16.15 — Хьалхарча пятилетка 50 шу дизарга! «Грознефть» яхача производственни объединенера передача (нохчий меттала).
16.30 — «Социалистически къьехьалаттарашта». Концерт (гІалгІай меттала).
19.00 — Керда хоамаш (эрсий нохчий, гІалгІай меттала).

11 апрель

7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
7.30 — Ашараш (нохчий меттала).
8.15 — Передачай программа (эрсийн нохчийн меттала).
8.25 — Хоамаш.
8.35 — Ерригсоюзни ленински коммунистически субботника дІакъадлахьа (эрсий меттала).
8.50 — Ашараш (нохчий меттала).
9.15 — «Цхьан комплексе» яха беседа (гІалгІай меттала).
9.30 — «Микрофонаца Грозне гІолла» (эрсий меттала).
10.00 — Программен хаоттамаш лаьцаш (эрсий меттала).
16.01 — «Халкъа тІахьехамхой болх беш ба» (гІалгІай меттала).
16.20 — «Вахара хьесап — бенецин» (эрсий меттала).
16.40 — Ашараш (эрсий меттала).
16.45 — Бешанаш леларий бІаьстанара гІулакхаш (нохчий меттала).
19.30 — Нохч-ГІалгІай ашарий концерт.
20.13 — «Мадина Анга йоІ» яха Ш. Леккова оперетта монтаж.
22.00 — Моттигерча композиторий произведенеех оттаьнь концерт.
22.42 — И. Бах. Концерт.

Хаоттам

Тахан республике гІоллен Грознен морхаш а йолаш, цхьайолча моттигашка йочан а йолаш. Малхбузехьара секунде 0—5 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 10—15, Грозне 12—14 градус йовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоана морхаш а йолаш, йочан а йоацаш, тайп-тайпарча оагІонашкахьара секунде 3—7 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилен фегара температура бийсанна 1—6, дийнахьа 8—13 градус йовхал йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

Газет арадувл шинарен, ереи, шоаттен деношка

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске ул. 92. Телефонаш: редактора — 9-24-08; редактора заместителан — 9-24-03; бехктонхама секретара — 9-24-00; отделаш: партийни вахара — 9-24-04; промышленностен транспортен — 9-24-01; юрта боахама — 9-24-06; культура — 9-24-05; кехьмой — 9-24-07; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 9-24-08; заместителя редактора — 9-24-03; ответственного секретаря — 9-24-00; отделов: партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорской — 9-89-88.

СФ05118. «Грозненский рабочий» издательстве типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 2192.